

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь *Magistr*

на тему: **„Управління фінансовими ризиками у діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Молочна компанія «Галичина» у місті Львів і шляхи його вдосконалення»**

Виконав: студент VI курсу, групи Фін – 61

Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа
та страхування
(шифр і назва)

Закревський Мар'ян Юрійович

Керівник: Колодій А.В.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: _____
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА **Фінансів, банківської справи та страхування**
Освітній ступінь **Магістр**
Спеціальність **072 „Фінанси, банківська справа та страхування”**
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
(підпис)

_____ к.е.н., доцент Грицина О.В.

(звання, ступінь, прізвище та ініціали)

« _____ » _____ **2023** року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Закревському Мар'яну Юрійовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: „Управління фінансовими ризиками у діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Молочна компанія «Галичина» у місті Львів і шляхи його вдосконалення”.

Керівник роботи Колодій Андрій Володимирович, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУП від “ 27 ” жовтня 2023 р. № 572 / к-с

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи 21. 12. 2023 р.

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: статистичні дані, аналітичні записки, річні звіти за 2020-2022 рр.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

1.1 Поняття, економічний зміст і види фінансових ризиків

1.2. Основи, методи та принципи управління фінансовими ризиками

1.3 Методика дослідження

2. ОЦІНКА РИЗИКІВ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МОЛОЧНОЇ КОМПАНІЇ «ГАЛИЧИНА» М. ЛЬВОВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

2.2 Фінансова характеристика підприємства

2.3 Оцінка рівня фінансових ризиків ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

3.1 Шляхи нейтралізації фінансових ризиків

3.2. Вдосконалення стратегії управління фінансовими ризиками в компанії

Висновки та пропозиції

Список використаних джерел

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки

6. Дата видачі завдання “ 16 ” березня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі кваліфікаційної роботи. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану об'єкта дослідження.	16.03.2023
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	27.09.2023
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання основної та прогнозованої частини роботи, висновків і пропозицій. Редагування та оформлення кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	15.11.2023
4.	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача кваліфікаційної роботи керівнику; виправлення його зауважень; здача кваліфікаційної роботи на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	21.12.2023
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Попередній захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником кваліфікаційної роботи).	12.01.2024

Студент _____

(підпис)

Закревський М. Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

Колодій А.В.

(прізвище та ініціали)

Анотація

У роботі розкрито теоретичні аспекти управління фінансовими ризиками, зокрема, поняття, економічний зміст і види фінансових ризиків. Також, висвітлено питання основ, методів та принципів управління фінансовими ризиками.

Крім того, виконано ґрунтовну оцінку фінансової діяльності компанії, проведено оцінку фінансового стану підприємства та оцінку рівня фінансових ризиків, зокрема його основних складових.

Запропоновано окремі напрямки вдосконалення управління фінансовими ризиками на підприємстві, зроблено належні висновки та подано пропозиції.

Отримані під час дослідження висновки можуть бути застосовані у реальній практичній діяльності підприємств.

Ключові слова: ризик, фінансовий ризик, оцінка фінансового стану, оцінка фінансових ризиків, прогнозування, модель, стратегія.

Annotation

Theoretical aspects of financial risk management are revealed in the work, in particular, the concept, economic meaning and types of financial risks. Also, the issue of foundations, methods and principles of financial risk management is highlighted.

In addition, a thorough assessment of the company's financial activity was carried out, an assessment of the company's financial condition and an assessment of the level of financial risks, including its main components, were carried out.

Separate directions for improving the management of financial risks at the enterprise are proposed, appropriate conclusions were drawn and proposals were submitted.

The conclusions obtained during the research can be applied in the real practical activities of enterprises.

Key words: risk, financial risk, assessment of financial condition, assessment of financial risks, forecasting, model, strategy.

УДК 336.76:658.15.012.4

«Управління фінансовими ризиками у діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Молочна компанія «Галичина» у місті Львів і шляхи його вдосконалення». Закревський М.Ю. Кваліфікаційна робота. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування. Дубляни, ЛНУП, 2024, 90 ст. текст. част., 12 табл., 7 рис., 41 літературне джерело.

У роботі розкрито теоретичні аспекти управління фінансовими ризиками, зокрема, поняття, економічний зміст і види фінансових ризиків. Також, висвітлено питання основ, методів та принципів управління фінансовими ризиками.

Крім того, виконано ґрунтовну оцінку фінансової діяльності компанії, проведено оцінку фінансового стану підприємства та оцінку рівня фінансових ризиків, зокрема його основних складових.

Запропоновано окремі напрямки вдосконалення управління фінансовими ризиками на підприємстві, зроблено належні висновки та подано пропозиції.

Отримані під час дослідження висновки можуть бути застосовані у реальній практичній діяльності підприємств.

Ключові слова: ризик, фінансовий ризик, оцінка фінансового стану, оцінка фінансових ризиків, прогнозування, модель, стратегія.

ЗМІСТ

ВСТУП	
1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ	9
1.1. Поняття, економічний зміст і види фінансових ризиків	9
1.2. Основи, методи та принципи управління фінансовими ризиками	16
1.3. Методика дослідження	20
2. ОЦІНКА РИЗИКІВ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МОЛОЧНОЇ КОМПАНІЇ «ГАЛИЧИНА» М. ЛЬВОВА.....	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	24
2.2. Фінансова характеристика підприємства.....	31
2.3. Оцінка рівня фінансових ризиків ТОВ «Молочна компанія «Галичина».....	62
3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ.....	71
3.1 Шляхи нейтралізації фінансових ризиків	71
3.2. Вдосконалення стратегії управління фінансовими ризиками в компанії	76
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Функціонування підприємств у сучасних умовах несе на собі численні ризики, які виявляють значний вплив на економічні та фінансові результати підприємств. Проблеми, пов'язані з ризиками фінансової безпеки, актуальні на різних рівнях економічної системи країни, включаючи глобальний, національний, регіональний та рівень окремих підприємств. Підприємство є ключовим інститутом у суспільстві та складовою стійкості його економічної системи.

Питання управління фінансовими ризиками стає основною проблемою у забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства під час його розвитку і упередження можливих знижень ринкової вартості. У фінансових ризиків присутні об'єктивні підстави через невизначеність зовнішнього середовища для підприємства, яке включає економічні, соціальні та політичні умови. Ця невизначеність обумовлена багатьма змінними, передбачити точно яких не завжди видається можливим, такі як пропозиції товарів, фінансові ресурси, фактори виробництва, багатоваріантність капіталовкладень і різноманітність критеріїв прийняття рішень щодо інвестування, а також обмежена доступність інформації тощо.

Фінансові ризики визначаються як ключовий аспект підприємницьких ризиків в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Їх аналіз є важливим етапом при прийнятті будь-якого фінансового рішення, оскільки вони пов'язані із імовірністю втрат відповідних грошових сум або ж недоотримання їх.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, що управління фінансовими ризиками на підприємстві в сучасних умовах господарювання стає однією з найважливіших складових стратегії фінансового управління. Зростання економічної нестабільності, швидкі та непередбачувані зміни в економічному середовищі, а також глобальні виклики і кризи роблять питання управління фінансовими ризиками

надзвичайно актуальними для підприємств.

Здатність ефективно виявляти, оцінювати та управляти фінансовими ризиками дозволяє підприємствам зберігати стабільність і конкурентоспроможність у змінливих умовах ринку. Дослідження цієї теми дозволить розкрити сучасні методи та інструменти управління фінансовими ризиками, враховуючи специфіку підприємства та його діяльності.

Така робота має практичне значення для бізнесу, оскільки допомагає розробляти ефективні стратегії фінансового управління, спрямовані на зменшення впливу ризиків і забезпечення стійкості фінансового стану підприємства. Врахування фінансових ризиків управлінських рішень сприяє підвищенню рівня фінансової безпеки та ефективності діяльності підприємства в цілому.

Мета дослідження полягає в належному опрацюванні теоретичних основ та аналізі стратегій управління фінансовими ризиками на підприємстві з метою розробки рекомендацій щодо покращення ефективності цього процесу.

Завдання дослідження. Для успішного вирішення поставленої мети дослідження, слід розглянути наступні конкретні завдання:

- у ході виконання дослідження опрацювати поняття ризику та фінансового ризику;
- дослідити організаційно-економічну оцінку компанії;
- здійснити оцінку показників, що характеризують фінансовий стан компанії та оцінку рівня фінансових ризиків;
- запропонувати напрями вдосконалення управління фінансовими ризиками.

Наукова новизна одержаних результатів стосується подальшого напрацювання теоретичних засад в ході дослідження і удосконалення моделі комплексної оцінки та управління ризиком в частині доповнення її окремим етапом в ході якого має відбуватися прогнозування сценаріїв розвитку ризику.

Предметом даного дослідження є управління фінансовими ризиками

на підприємстві.

Об'єктом дослідження у роботі виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Молочна компанія «Галичина».

Методи дослідження. У дослідженні з управління фінансовими ризиками на підприємстві можна використати різноманітні методи. Зокрема, емпіричний, аналізу, синтезу, оцінки показників ефективності, прогнозування, порівняння.

Інформаційною базою роботи виступають наукові праці, вітчизняне законодавство з даної тематики, фінансові звіти компанії, статистичні матеріали.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

1.1 Поняття, економічний зміст і види фінансових ризиків

Ризик є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Його неможливо повністю виключити, навіть якщо підприємство добре розвивається. На жаль, не завжди керівникам підприємств вдається успішно впоратися з ризиками, що може призвести до негативних наслідків, таких як збитки. Однак, ризик може також привести до позитивних наслідків, таких як збільшення прибутку.

Фінансові ризики виникають через те, що зовнішнє середовище для підприємства є невизначеним. Зовнішнє середовище включає в себе економічні, соціальні та політичні умови, які не завжди підконтрольні підприємству. Ці умови можуть змінюватися в будь-який момент, що може призвести до негативних наслідків для підприємства, таких як збитки або навіть банкрутство.

Фінансові ризики є одним з основних факторів, які загрожують фінансовій безпеці підприємства. Тому для забезпечення фінансової безпеки підприємства необхідно постійно аналізувати фінансові ризики та розробляти заходи щодо їх мінімізації [4].

Ризик – це можливість втрати, а збиток – це фактична втрата. Збиток є наслідком ризику, тобто тим, що відбувається, коли ризик реалізується.

Фінансові ризики є важливим фактором, який може суттєво вплинути на діяльність підприємства. Тому необхідно розуміти їх природу, особливості та характеристики. Це допоможе розробити ефективні заходи щодо управління фінансовими ризиками [8].

У економічній літературі існує багато різних визначень поняття «фінансовий ризик підприємства». Це пов'язано з тим, що фінансові ризики є

складним і багатогранним явищем, яке може бути розглянуто з різних аспектів.

На думку колективу авторів Г. Крамаренко, О. Чорна, фінансові ризики - це можливість втрати або отримання додаткового прибутку. Втрати можуть бути пов'язані з такими факторами, як зміна процентних ставок, валютних курсів, кон'юнктури ринку тощо. Додатковий прибуток може бути отриманий за рахунок таких факторів, як інвестиції в ризиковані активи, диверсифікація діяльності тощо. Фінансові ризики є невід'ємною частиною підприємницької діяльності. Тому підприємства повинні аналізувати та управляти ними, щоб мінімізувати ймовірність втрат та максимізувати можливість отримання додаткового прибутку [13].

Бабенко В.Г. визначає фінансовий ризик як тінь, яка завжди слідує за економічною діяльністю. Він виникає внаслідок невизначеності та конфліктності у відносинах між суб'єктами економічної діяльності. Фінансовий ризик може призвести до негативних наслідків, але він також може бути джерелом інновацій та розвитку [2, с. 11].

М. Диба розглядає фінансові ризики як небезпеку того, що фінансова діяльність суб'єкта не буде відповідати встановленим цілям і планам. Це може призвести до погіршення фінансового стану суб'єкта або, навпаки, до збільшення його фінансових можливостей [19].

На основі аналізу існуючих визначень та досліджень фінансового ризику можна виділити такі його основні властивості [39, с. 258]:

- невизначеність – це властивість фінансового ризику, яка пов'язана з тим, що неможливо точно передбачити, чи відбудеться небажана подія. Невизначеність також може бути пов'язана з неточною, недостовірною або ненадійною інформацією, якою володіє суб'єкт економіки;

- суперечливість фінансового ризику полягає в тому, що з одного боку, він є невід'ємною частиною фінансової діяльності, оскільки дає можливість отримувати більший прибуток. З іншого боку, він пов'язаний із небезпекою втрат, тому його необхідно оцінювати та управляти ним;

– альтернативність – це необхідність вибору з двох або декількох варіантів, які відрізняються один від одного. Альтернативність може бути простою або складною, залежно від кількості варіантів і їхніх характеристик. Альтернативність може вирішуватися різними способами, наприклад, шляхом аналізу, порівняння або експертної оцінки. Альтернативність може передбачати залучення додаткових ресурсів, наприклад, у разі вибору більш дорогого або складного варіанту;

– ймовірність ризику – це ймовірність того, що певна подія відбудеться. Ця ймовірність може бути оцінена на основі аналізу різних факторів, таких як історичні дані, поточна ситуація та прогнози на майбутнє. Ймовірність ризику може змінюватися з часом, оскільки фактори, які її визначають, також можуть змінюватися;

– динамічність – фінансовий ризик змінюється в часі під впливом різних факторів;

– значущість – фінансовий ризик може мати значний вплив на фінансовий стан суб'єкта;

– стохастичність – фінансовий ризик є стохастичним, тобто його наслідки неможливо точно передбачити;

– спадковість фінансового ризику – це здатність ризиків повторюватися в схожій формі в різних ситуаціях. Це означає, що суб'єкт господарювання, який вже зіткнувся з певним видом фінансового ризику, має більшу ймовірність зіткнутися з ним знову. Ця здатність дозволяє суб'єктам господарювання прогнозувати виникнення тих чи інших ризиків і приймати відповідні заходи для їх мінімізації або нейтралізації;

– флуктуаційність фінансового ризику – це його здатність змінюватися в межах певного діапазону. Це означає, що рівень фінансового ризику може бути вищим або нижчим за середнє значення. Флуктуації фінансового ризику можуть бути досить значними, що може призвести до негативних наслідків для суб'єктів господарювання;

– суперечливість – фінансовий ризик може бути суперечливим, тобто

призводити до протилежних наслідків;

– керованість – фінансовий ризик можна управляти, тобто зменшувати його ймовірність або наслідки. Фінансовий ризик можна розділити на два типи: керовані та некеровані. Керовані ризики – це ризики, які суб'єкт господарювання може зменшити або усунути за допомогою певних заходів. Некеровані ризики – це ризики, на які суб'єкт господарювання не може вплинути;

– взаємопов'язаність – фінансові ризики можуть взаємопов'язуватися між собою. Ця взаємопов'язаність може бути обумовлена різними факторами, такими як суб'єктивні та об'єктивні причини, комплексна дія ризик-факторів. Взаємопов'язаність фінансових ризиків може призвести до негативних наслідків, таких як ефект доміно.

Більш детально охарактеризуємо кожен із видів ризиків (рис. 1.1).

Отже, валютний ризик – це небезпека того, що підприємство не отримає очікуваного доходу в результаті зміни валютного курсу. Цей ризик виникає, коли підприємство здійснює зовнішньоекономічну діяльність і має зобов'язання в іноземній валюті.

Наприклад, якщо підприємство має кредит в іноземній валюті, а валюта знецінюється, то підприємству доведеться сплатити більше грошей за кредит. Це призведе до зменшення прибутку або навіть до збитків.

Аналогічно, якщо підприємство має контракт з іноземним контрагентом, який передбачає оплату в іноземній валюті, а валюта знецінюється, то підприємство отримає менше грошей за виконання контракту. Це також призведе до зменшення прибутку або навіть до збитків.

Аналізуючи думки науковців щодо визначення поняття фінансові ризики, можемо узагальнити, що - це широке поняття, яке охоплює всі ризики, пов'язані з фінансовою діяльністю підприємств. Вони можуть виникнути в результаті різних факторів, зокрема таких як зміна процентних ставок, валютних курсів, кон'юнктури ринку тощо.

Фінансові ризики формують портфель ризиків підприємства - це

сукупність всіх ризиків, яким піддається підприємство. Портфель ризиків може бути як позитивним, так і негативним.

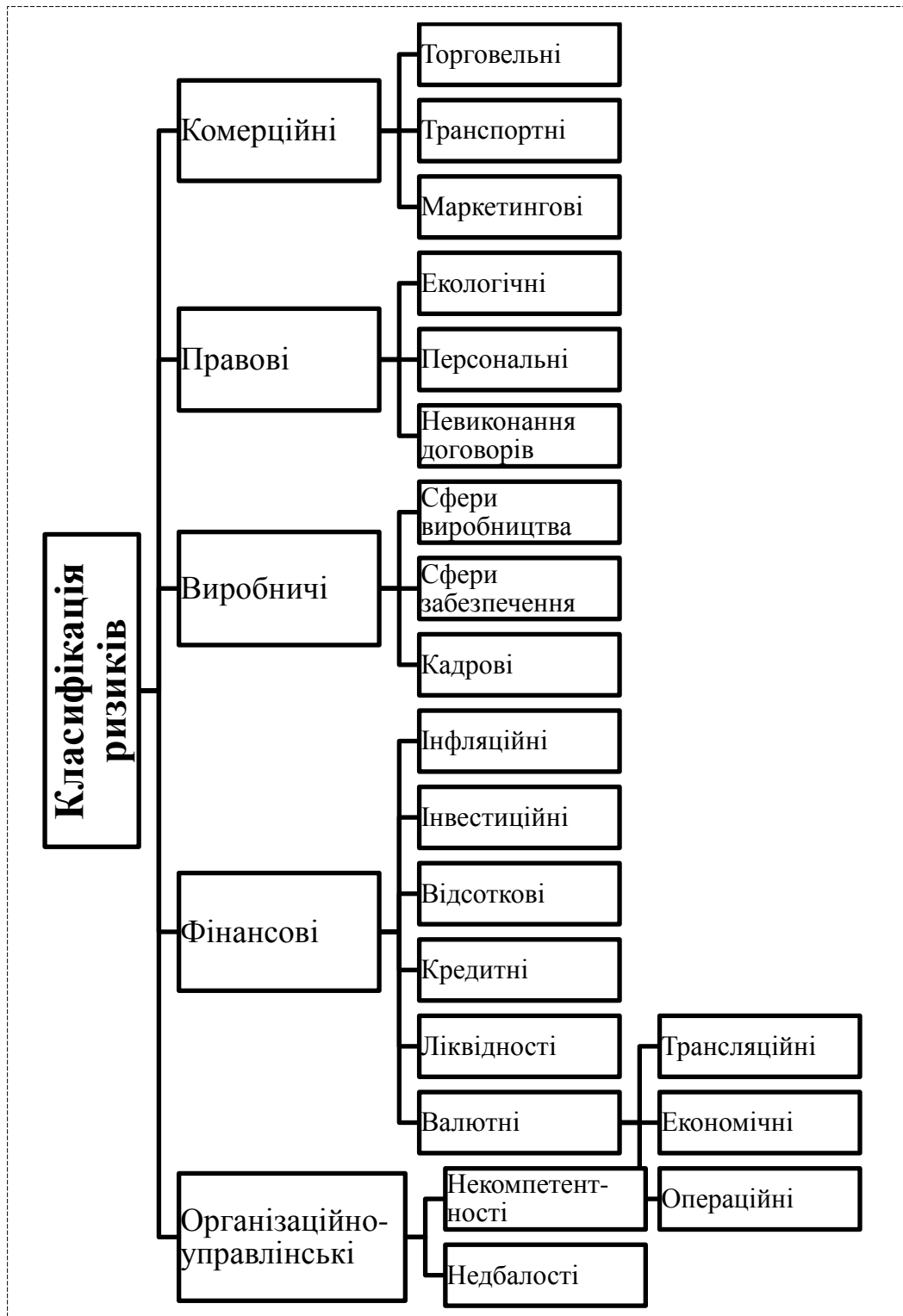

Рисунок 1.1 – Класифікація ризиків у діяльності підприємств

Позитивний портфель ризиків означає, що підприємство має більше

шансів отримати прибуток, ніж понести збитки. Негативний портфель ризиків означає, що підприємство має більше шансів понести збитки, ніж отримати прибуток.

Для управління фінансовими ризиками підприємствам необхідно здійснювати їх аналіз та оцінку. Аналіз фінансових ризиків дозволяє визначити, які ризики є найбільш значущими для підприємства. Оцінка фінансових ризиків дозволяє визначити, який вплив ці ризики можуть мати на діяльність підприємства.

Після проведення аналізу та оцінки фінансових ризиків підприємства можуть розробити та впровадити заходи щодо їх управління, які можуть бути спрямовані на зниження ймовірності настання ризику, зменшення наслідків ризику або винесення ризику на інших учасників.

Особливістю відсоткового ризику є його негативний вплив на фінансовий стан підприємства. Наприклад, якщо процентні ставки підвищуються, то підприємство може отримати збитки від обслуговування своїх зобов'язань.

Інфляційний ризик - це ризик того, що фінансові операції не принесуть очікуваного прибутку внаслідок інфляції.

Наприклад, якщо підприємство інвестує гроші в активи, які не приносять дохід, то в умовах інфляції реальна вартість цих активів зменшиться. Це означає, що підприємство отримає менший прибуток, ніж очікувалося.

Інвестиційний ризик може мати негативний вплив на фінансовий стан підприємства. Наприклад, якщо підприємство понесе збитки від своїх інвестицій, то це може призвести до зменшення прибутку або навіть до банкрутства.

Інноваційний ризик виникає тоді, коли підприємство не отримає очікуваного прибутку або навіть понесе збитки внаслідок впровадження нових технологій, продуктів або послуг. Інноваційний ризик виникає внаслідок того, що неможливо точно передбачити, як інновації будуть

сприйняті ринком [22]. Варто зазначити, що такий вид ризику найчастіше спостерігається під час введення інновацій у процес виробництва.

Сутність фінансового ризику можна визначити через його інформаційно-аналітичну, регулятивну, інноваційну та захисну функції.

Інформаційно-аналітична функція фінансового ризику полягає в тому, що він є джерелом інформації про стан та розвиток фінансової системи. Аналіз фінансових ризиків дозволяє суб'єктам господарювання та органам державного управління приймати ефективні рішення.

Регулятивна функція фінансового ризику полягає в тому, що він є інструментом регулювання фінансової системи. З допомогою фінансових ризиків можна стимулювати або стримувати розвиток певних сегментів фінансового ринку.

Інноваційна функція фінансового ризику полягає в тому, що він є стимулом для розвитку інновацій. Фінансові ризики змушують суб'єктів господарювання шукати нові способи управління своїми активами та зобов'язаннями.

Захисна функція фінансового ризику полягає в тому, що він є інструментом захисту фінансових інтересів суб'єктів господарювання. За допомогою фінансових ризиків можна мінімізувати негативні наслідки реалізації ризикових подій.

Таким чином, фінансовий ризик є складним економічним явищем, яке має багатогранну сутність. Інформаційно-аналітична, регулятивна, інноваційна та захисна функції фінансового ризику дозволяють повною мірою охарактеризувати його суть.

Порівнюючи результати наших досліджень природи ризику та термінологічні проблеми сприйняття фінансового ризику, можна зробити висновок, що і ризик, і фінансовий ризик є складними поняттями, які виникають в умовах невизначеності та можуть призвести як до позитивних, так і до негативних наслідків для економічного суб'єкта [40].

1.2 Основи, методи та принципи управління фінансовими ризиками

Опрацювання фінансових завдань постійно супроводжується наявністю ризику, що викликає у кожного керівника підприємства адекватне передчуття неминучої загрози та необхідність в оцінці його ступеня та вживанні заходів для його елімінації, зменшення або страхування. Цей невід'ємний аспект фінансового управління вимагає детального аналізу та вивчення різноманітних фінансових ризиків, щоб забезпечити ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства та збереження його фінансової стійкості.

Поняття ризику визначається у контексті усвідомлення можливості того, що може мати місце небезпека, загроза, ненадійність, невизначеність, непевненість, випадковість та можливий збиток. У загальному розумінні, ризик є ймовірністю виникнення збитку або недоотримання прибутку у порівнянні з передбачуваним варіантом. Такий стан означає, що це є ситуативною характеристикою діяльності, обумовлена невизначеністю результату та можливими діями для його оптимізації [17]. Важливо враховувати, що ризик виступає як важливий аспект управління діяльністю, включаючи аналіз та розвиток стратегій для зменшення його впливу та забезпечення ефективного управління в умовах невизначеності.

Основний аспект фінансового ризику має об'єктивний характер і обумовлений невизначеністю на яку впливає зовнішнє середовище. До таких умов підприємство повинне постійно адаптувати свою діяльність відповідними систематичними заходами. Ця невизначеність виникає внаслідок того, що поведінка компонентів зовнішнього середовища є непередбачуваною, тому ймовірність дій яких є складною для точної оцінки. У той же час, суб'єктивна складова фінансових ризиків формується людьми, базуючись на існуючих альтернативах вибору імовірного результату, що здійснюється під впливом низки особистих критеріїв та компетенцій. Зазначена об'єктивна та суб'єктивна основи взаємодіють, створюючи

унікальні обставини, які формують фінансовий ризик та визначають стратегії управління ним у контексті невизначеності та виборів.

Фінансовий ризик розглядається як імовірність непередбачуваних фінансових втрат, які можуть виникнути у умовах, коли має місце невизначеність під час фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Водночас власники або менеджери можуть вибрати альтернативне фінансове рішення, яке буде спрямоване на отримання необхідного фінансового результату, за умов, що можуть бути й фінансові втрати, оскільки втілення в життя цього рішення теж може бути під питанням. В результаті цього і виникає фінансовий ризик [17]. Отже, фінансовий ризик представляє собою важливий аспект, що виникає при управлінні фінансовою діяльністю, враховуючи вибір фінансових стратегій та ймовірність негативних фінансових наслідків в умовах невизначеності.

Визначення фінансового ризику варіюється в залежності від сфери його виникнення та виду діяльності суб'єкта господарювання. Фінансові ризики можуть виникати в процесі здійснення фінансових операцій чи виконання договорів. Можна виділити різні види фінансових ризиків, до яких відносяться, зокрема, валютний ризик, інфляційний ризик, дефляційний ризик, ризик ліквідності та інвестиційний ризик. Це підкреслює різноманітність фінансових ризиків, які можуть виникнути в контексті фінансової діяльності підприємства чи в рамках виконання різних фінансових угод.

Для забезпечення успішної функціонування підприємств важливим є ефективне управління ризиками. Управління ризиками охоплює передбачення можливості виникнення події, що має потенційно ризиковий характер. Це надає можливість своєчасно вживати заходів для запобігання або зменшення наслідків ризикованої ситуації, яку не можна локалізувати чи контролювати. Моделювання управління фінансовими ризиками можна подати в схематичній формі (рис. 1.2). Визначаючи ключові аспекти управління ризиками, підприємства мають можливість оптимізувати свою

стратегічну реакцію на потенційні фінансові труднощі та максимізувати стійкість до зовнішніх негативних впливів.

Рисунок 1.2 – Етапи управління фінансовими ризиками [20]

Стосовно механізму управління фінансовими ризиками, то він базується переважно на глибокій оцінці рівня ризику та факторів, що його породжують. Головною метою цього підходу є розробка комплексної системи заходів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків. Система методів управління фінансовими ризиками значною мірою акцентує на внутрішніх механізмах нейтралізації, що включають в себе широкий спектр методів та заходів по мінімізуванню негативних впливів за наслідками ризиків. Ці заходи ретельно відбираються та реалізуються в межах внутрішнього управління підприємства з метою забезпечення ефективного контролю та оптимального управління фінансовими ризиками.

Під час аналізу ризиків на практиці застосовуються ряд припущень для кращого розуміння і оцінки можливих наслідків:

- передбачається, що втрати, пов'язані з ризиком, є незалежними одна від одної;

- втрата у певному напрямку діяльності не обов'язково призводить до збільшення ймовірності втрат в іншому напрямку, за винятком ситуацій форс-мажорного характеру;

- максимальний можливий збиток не має бути більшим за фінансові можливості учасника.

Ці основні припущення є важливими при формуванні стратегій управління ризиками, забезпечуючи раціональний та обґрунтований підхід до оцінки та управління можливими фінансовими втратами.

Оцінка фінансових ризиків включає в себе три основних методики, кожна з яких ретельно досліджує відповідні аспекти:

- використання основоположних показників, які враховують ключові фінансові показники підприємства для надання глибшого розуміння його стабільності та вартості;

- проведення порівняльної оцінки, яка базується на аналізі мультиплікаторів (зокрема, макроекономічних та фінансових) для визначення відмінностей та підкреслення потенційних ризиків;

- використання ринкових показників, таких як вільні грошові потоки, дивідендна доходність та технічні індикатори, що дозволяють оцінити привабливість сектору та визначення його здатності до залучення інвестицій.

Ці методології надають комплексний погляд на фінансовий ландшафт та дозволяють краще розуміти та управляти ризиками у фінансовій сфері.

Впровадження фінансових нормативів у систему управління ризиками є ефективним засобом мінімізації фінансових ризиків. Зазначені нормативи, визначаючи обмеження для зменшення ризику, можуть включати такі параметри, як максимальний обсяг позикових зобов'язань, мінімальний обсяг високоліквідних активів, максимальна сума депозитів, яку можна розмістити в одному банку та інші аспекти. Застосування нормативів управління ризиками індивідуалізується відповідно до характеристик та потреб різних

підприємств, визначаючи унікальні обмеження для кожного випадку. Такий підхід сприяє ефективному управлінню фінансовими ризиками відповідно до конкретних умов та вимог ринку.

1.3 Методика дослідження

Невизначеність є необхідною і достатньою умовою виникнення ризику. Без невизначеності не може виникнути ризик, оскільки ризик - це можливість отримання непередбачуваного результату.

Економічні ризики мають комплексний системний характер і обумовлені цілою низкою факторів, таких як:

- зниження показників внутрішнього валового продукту. Це означає, що економіка країни розвивається повільними темпами, що може призвести до зниження рівня життя населення та погіршення фінансового становища підприємств;

- послаблення інвестиційної, інноваційної активності й науково-технічного потенціалу. Це означає, що в економіку країни не впроваджуються нові технології та інновації, що може призвести до її відставання від інших країн;

- розбалансування банківської системи. Це означає, що банки не можуть ефективно виконувати свої функції, що може призвести до фінансової кризи;

- зростання зовнішнього і внутрішнього державного боргу. Це означає, що країна має великі фінансові зобов'язання, які можуть призвести до її фінансової нестабільності;

- тенденція до переважання в експортних поставках паливно-сировинної та енергетичної складових, а в імпортних поставках – продовольства і предметів споживання, включаючи предмети першої необхідності. Це означає, що країна залежить від імпорту енергоносіїв і

продовольства, що може призвести до її економічної безпеки.

Ці фактори показують, що економічна безпека є складним і багатогранним поняттям. На неї впливають різні фактори, як внутрішні, так і зовнішні. Економічна безпека підприємства також залежить від впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків. Зовнішні ризики - це ризики, які не залежать від виробничої діяльності підприємства і виникають за його межами. Внутрішні ризики – це ризики, які виникають всередині підприємства.

У кожній системі управління є встановлені цілі, яких вона прагне досягти. Однак на досягнення цих цілей впливає безліч факторів, одним з яких є ризик. Ризик – це ймовірність незапланованих подій, які можуть призвести до відхилення від встановлених цілей.

Залежно від того, як ми розуміємо економічний зміст “ризик”, ми можемо використовувати різні методи для його оцінки.

Різні методи оцінки ризиків мають свої переваги та недоліки. При виборі методу необхідно враховувати, які саме ризики необхідно оцінити, і який результат потрібно отримати.

Наприклад, якщо ми розуміємо ризик як ймовірність настання несприятливих подій, то ми можемо використовувати методи, які оцінюють ймовірність цих подій. Наприклад, для оцінки ризику кредитного дефолту можна використовувати рейтинги кредитоспроможності, які оцінюють ймовірність того, що позичальник не зможе повернути кредит.

Якщо ми розуміємо ризик як ймовірність настання несприятливих подій, які можуть призвести до збитків, то можемо використовувати методи, які оцінюють ймовірність цих подій і можливий розмір збитків. Наприклад, для оцінки ризику ліквідності підприємства можна використовувати методи, які оцінюють ймовірність того, що підприємство не зможе розрахуватися по своїх зобов'язаннях, і можливий розмір цих зобов'язань.

Таким чином, існує численний арсенал методів оцінки ризиків, які можна використовувати в залежності від того, як ми розуміємо економічний зміст “ризик” рис. 1.3 [33].

Комплексний	<ul style="list-style-type: none"> оцінка ризику через аналіз впливу абсолютних і відносних величин на показники діяльності підприємства
Систематичний	<ul style="list-style-type: none"> оцінка ризику через β-коефіцієнт, котрий характеризує ступінь коливання результатів діяльності підприємства і ринку або всієї економіки
Статистичні	<ul style="list-style-type: none"> оцінка вірогідності виконання і розподілу потоку платежів, дерево рішень, імітаційне моделювання ризиків, "RiskMetrics"
Аналітичні	<ul style="list-style-type: none"> оцінка ймовірності виникнення втрат із використанням математичних: вивчення чутливості, дисконтування, сценаріїв
Експертний	<ul style="list-style-type: none"> оцінювання ризиків на основі досвіду, інтуїції та професійної компетентності експертів
Оцінки фінансової стійкості	<ul style="list-style-type: none"> на основі аналізу фінансового стану або ж порівняння фактичних чи прогнозованих його показників із зонами ризику, аналізу достатності оборотних коштів для покриття поточних запасів і витрат
Рейтинговий	<ul style="list-style-type: none"> оцінювання ризиків через порівняння реального підприємства з еталонним на основі обґрунтування оціночних коефіцієнтів та присвоєння їм ваги, шкали оцінювання значень даних індикаторів та формули розрахунку кінцевого рейтингу
Нормативний	<ul style="list-style-type: none"> оцінювання коефіцієнтів фінансового стану на основі порівняння фактичних значень показників із нормативними
Фундаментальний	<ul style="list-style-type: none"> оцінювання зміни рентабельності компанії та її розмірів, ризикууючих чинників за допомогою факторного аналізу фінансової рентабельності
Аналогів	<ul style="list-style-type: none"> оцінювання потенційних ризикууючих факторів на основі аналізу розвитку певних напрямків діяльності підприємства за звітними даними суб'єктів економічних відносин, причетних до діяльності господарюючого суб'єкта

Рисунок 1.3 – Методологія для оцінки ризиків у підприємстві

Аналізуючи опрацьовані літературні джерела, можемо із впевненістю стверджувати, що аналіз є невід'ємною частиною управління фінансовими ризиками, який надає можливість оцінити ризики, які існують на підприємстві, зрозуміти, як ці ризики можуть вплинути на діяльність підприємства та прийняти ефективні управлінські рішення для їх мінімізації.

Керування ризиками є важливим елементом системи управління підприємством. Воно допомагає підприємству досягати своїх цілей і уникати непередбачених витрат і проблем.

РОЗДІЛ 2
ОЦІНКА РИЗИКІВ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МОЛОЧНОЇ КОМПАНІЇ
«ГАЛИЧИНА» М. ЛЬВОВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Організаційно-економічна характеристика підприємства є важливим інструментом для аналізу його діяльності та розробки ефективних управлінських рішень. Вона дозволяє оцінити такі аспекти діяльності підприємства, як ефективність використання ресурсів, конкурентоспроможність та прогностичні можливості розвитку. Організаційну структуру підприємства можна охарактеризувати як систему взаємопов'язаних елементів, які забезпечують його ефективне функціонування.

Будучи комплексною характеристикою організаційно-економічна характеристика підприємства включає в себе опис організаційної структури підприємства, його економічної діяльності та фінансового стану. Вона є важливим інструментом для аналізу діяльності підприємства та розробки ефективних управлінських рішень.

За допомогою правильного підходу до оцінки і аналітичної роботи з отриманими даними організаційно-економічна характеристика дозволяє визначити, як ефективно підприємство використовує свої ресурси, такі як матеріальні, трудові, фінансові та ін. Це важливо для того, щоб визначити, чи є потенціал для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Також, за допомогою організаційно-економічної характеристики можна порівняти підприємство з його конкурентами за такими параметрами, як цінова політика, якість продукції або послуг, рівень сервісу тощо. У практичній діяльності це важливо для того, щоб визначити, чи є підприємство конкурентоспроможним на ринку.

Не менш важливою стороною організаційно-економічної характеристики є те, що вона дозволяє визначити, які фактори впливають на діяльність підприємства, як вони будуть змінюватися в майбутньому і як це вплине на діяльність підприємства. Зі сторони адмінперсоналу даний момент є важливим для того, щоб розробити ефективну стратегію розвитку підприємства.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Молочна компанія «Галичина» було створено 10 березня 2015 року в місті Львові. Компанія є приватною, тобто перебуває у недержавній власності. Статутний капітал компанії становить 10 млн. гривень.

Компанія має диверсифіковане виробництво, яке охоплює такі напрямки:

- переробка молока;
- виготовлення масла;
- виготовлення сирів;
- оптова та роздрібна торгівля продуктами харчування;
- торгівля харчовою олією, жирами, яйцями.

Компанія має широку мережу збуту, яка включає як роздрібні магазини, так і оптові підприємства. Продукція компанії реалізується як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Компанія є одним з найбільших виробників молочної продукції в Україні. Вона має сучасне обладнання та висококваліфікований персонал, що дозволяє їй випускати якісну продукцію, яка відповідає міжнародним стандартам.

Ліцензування діяльності компанії є важливим фактором, який характеризує її як відповідальне та законослухняне підприємство. Компанія має сім ліцензій, які дозволяють їй займатися зазначеними у статутних документах видами діяльності. Також, компанія також має вісім торговельних марок, які захищають її права на інтелектуальну власність.

Серед основних торговельних марок компанії можна виділити такі:

– ТМ «Галичина» – торгова марка, під якою випускається широкий асортимент молочної продукції, зокрема молоко, кисломолочні продукти, сир, масло та інші.

– ТМ «Молочар» – торгова марка, під якою випускається молоко та кисломолочні продукти.

– ТМ «Мої корівки» – марка, під якою випускається молочна продукція для дітей.

У своїй діяльності компанія використовує сучасні західні технології, які дозволяють їй виробляти продукцію з натуральним молочним смаком. Компанія дотримується стандартів високої якості своєї продукції, що підтверджується сертифікатами відповідності. Компанія співпрацює з низкою фермерських господарств, які постачають їй високоякісну молочну сировину з високим вмістом білка. Ліцензування діяльності компанії, наявність торговельних марок та дотримання стандартів високої якості продукції є позитивними факторами, які характеризують компанію як успішне та конкурентоспроможне підприємство.

Асортимент продукції в компанії відзначається своєю різноманітністю, включаючи різні види молочної продукції: молоко, кисломолочні продукти, такі як йогурти, кефір, сметана, сири, а також вершкове масло. Молочну сировину доставляють автомобільними цистернами, які прибувають на приймальне відділення. Тут здійснюється хімічний аналіз продукції, включаючи визначення жирності молока. Після цього молоко розділяється на вершки та знежирене молоко. Далі проводяться спеціалізовані технологічні процеси, що завершуються виготовленням готової продукції.

Головна спрямованість діяльності компанії полягає у забезпеченні власних споживачів продукцією високої якості. Виробництво цієї продукції здійснюється під наглядом досвідчених спеціалістів, за участю кваліфікованих технологів. Процес виробництва власної продукції молочної компанії здійснюється відповідно до оптимальних термінів, з використанням технологій та проведенням апробацій. Якість продукції ретельно

контролюється на всіх етапах виробництва. Увесь асортимент продукції молочної компанії має міжнародний сертифікат відповідності FSSC22000, який підтверджує його високу якість у галузі харчової продукції.

Розглядаючи організаційну структуру ТОВ «Молочна компанія «Галичина» необхідно зазначити, що вона сформована досить непогано і розподілена на три рівні, за якими і відбуваються усі процеси управління нею. В частині загального управління (1-й рівень), то на підприємстві його провадить Генеральний директор. Під його керівництвом перебувають заступники (2-й рівень), кожен із яких несе відповідальність за відповідний напрям роботи компанії. Заступники генерального директора мають повноваження здійснювати загальні управлінські функції стосовно функціонування окремо взятого структурного підрозділу компанії. Далі, відповідно до ієрархічної структури (3-й рівень) відбувається управління відповідними відділами компанії, яке здійснюють керівники цих підрозділів. Тут, варто зазначити, що вся повнота відповідальності стосовно функціонування відповідного підрозділу лежить на керівникові, який його очолює. Призначити чи звільнити керівника будь-якого підрозділу має повноваження лише генеральний директор за допомогою видання і підписання відповідного внутрішнього наказу на підприємстві.

Ключові структурні одиниці ТОВ "Молочна компанія "Галичина" формуються основними відділами. Таким чином, організаційна структура компанії включає відділи, які відповідають за поточні напрями роботи та виконують функції підтримки і забезпечення діяльності молочної компанії.

Між структурними підрозділами, що складають організаційну структуру компанії, можна виділити такі: фінансовий, логістичний, маркетинговий та відділ продажів, виробничий, відділ кадрів, заготівельний відділ сировини, юридичний та адміністративно-господарський відділи.

Враховуючи актуальні тенденції розвитку різноманітних видів виробництва, організаційну структуру досліджуваної компанії можна вважати досить адаптивною, тобто готовою підлаштуватися на будь-які зміни

(рис. 2.1).

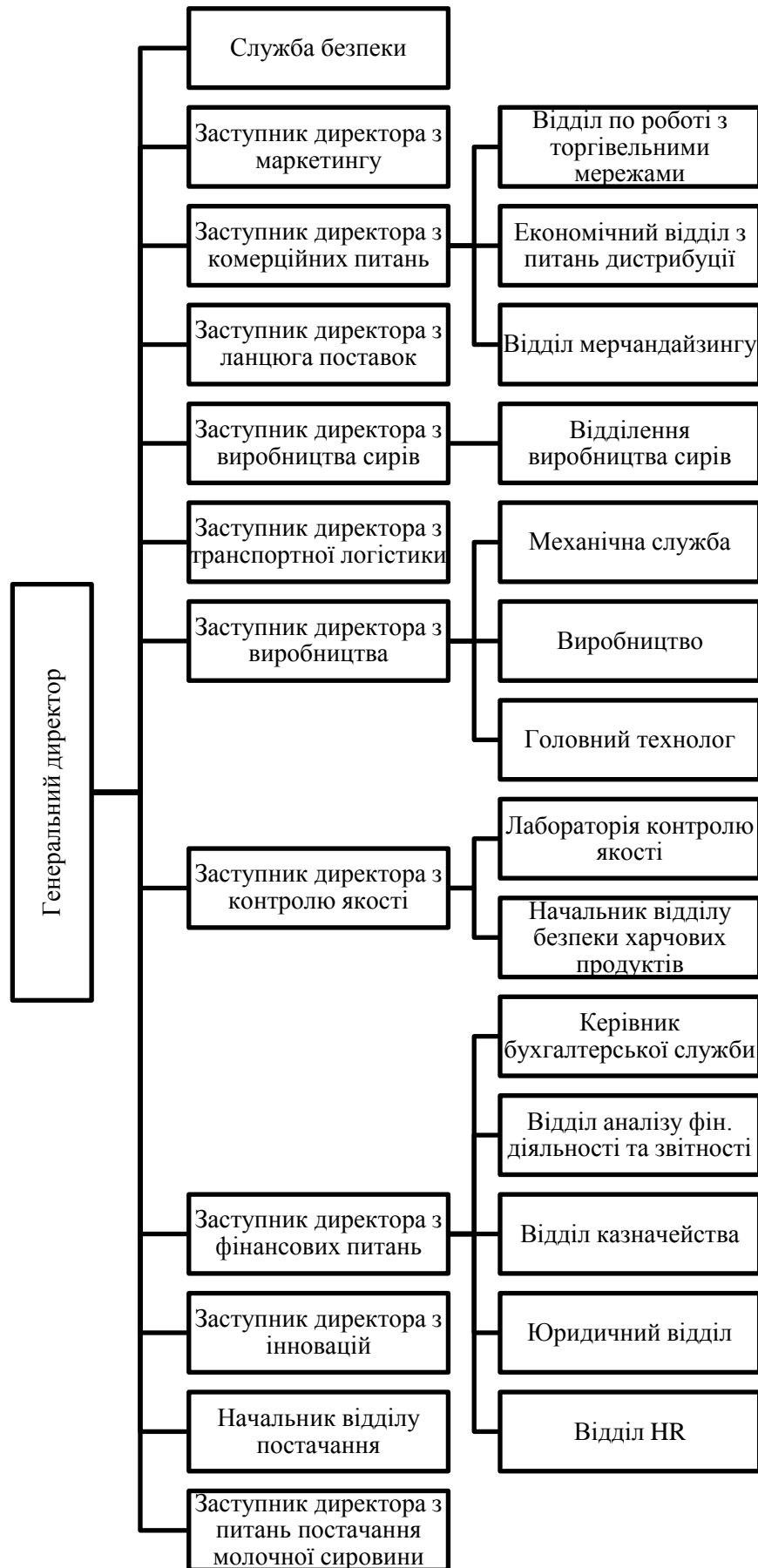

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Аналіз показників функціонування підприємства становить основний етап проведення подальшого дослідження його стану. Розглянемо основні (базові) показники у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка основних показників діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» у 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, (+/-)	
				тис. грн.	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт і послуг), тис. грн.	2043262,0	2369061,0	3175091,0	1131829,0	155,39
Собівартість реалізованої продукції	1582203,0	2055421,0	2334666,0	752463,0	147,56
Валовий прибуток (збиток)	461059,0	313640,0	840425,0	379366,0	182,28
Чистий прибуток (збиток)	9061,0	9894,0	10034,0	973,0	110,74
Середньорічна чисельність працюючих, осіб	1461	1473	1479	18	101,23
Рівень рентабельності продукції, %	22,56	13,24	26,47	3,90	-

Розраховані показники показали, що підприємство за наслідками своєї діяльності має позитивні результати. За показником виручки від реалізації продукції спостерігаємо суттєве зростання. Так, у 2022 р. значення показника перебувало на рівні 3175091,0 тис. грн., в той час як у 2020 р. він складав – 2043262,0 тис. грн. У відносних величинах дане збільшення складало 55,39%, що є доволі позитивним моментом. Одночасно з цим, зросли також і значення показника собівартості реалізованої продукції за досліджуваний період. В абсолютних величинах таке зростання складало 752463,0 тис. грн., або 47,56%. Зокрема, бачимо, що у 2022 р. цей показник перебував на рівні 2334666,0 тис. грн., натомість у 2020 р. він становив – 1582203,0 тис. грн.

Валовий прибуток завдяки такій динаміці росту вищезазначених показників також збільшився. Причому його збільшення за період 2020-2022 рр. склало 82,28%. Зокрема, у 2020 р. його значення перебувало на рівні 461059,0 тис. грн., а вже у 2022 р. складало 840425,0 тис. грн., що на 379366,0 тис. грн. більше.

За показником чистого прибутку спостерігаємо значно скромніший позитивний результат. Так, у 2020 р. він складав 9061,0 тис. грн., а у 2022 р. – 10034,0 тис. грн. Позитивне відхилення склало у підсумку 10,74%. Така різниця різниці між показником валового і чистого прибутку зумовлена тим, що підприємство у ході своєї діяльності несе значні фінансові втрати. Зокрема, найбільшу суму такого роду витрат складають витрати на збут, які за досліджуваний період збільшились на 65,0%. Також, у цьому списку перебувають і показники операційних витрат, що збільшились на 130,8% та фінансових витрат, які зросли на 22,6%. Оцінюючи в загальному динаміку основних показників діяльності компанії можемо зробити висновок, що загалом спостерігаємо покращення показників її діяльності за означений період дослідження.

Узагальнюючи дане питання слід зазначити, що за загальними показниками діяльності компанії можна зробити висновок про зростання ефективності протягом розглянутого періоду. Важливо відзначити, що на внутрішньому ринку існує близько 200 підприємств, спеціалізованих у виробництві сирів. Приблизно половина ринку контролюється десятьма великими компаніями та об'єднаннями, такими як "Данон Україна", "Молочний альянс", "Люстдорф", "Вімм-біль-донн", "Лакталіс" та "МК Галичина". Ці компанії мають потужні виробничі потужності, що дозволяє їм випускати значні обсяги продукції. Вони використовують сучасне обладнання, що дозволяє їм виробляти високоякісну продукцію. Компанії випускають широкий асортимент продукції, що дозволяє їм задовольнити потреби різних споживачів. Крім того, вони мають розвинену мережу збуту, що дозволяє їм реалізовувати свою продукцію в усіх регіонах України.

2.2 Фінансова характеристика підприємства

Діючі економічні умови спонукають підприємства до необхідності забезпечити сталість і ефективність своєї діяльності. Однак на їхню діяльність впливають не лише фактори зовнішнього середовища, але й відсутність належного механізму управління фінансовою безпекою. Такий механізм дозволив би забезпечити прийнятний рівень фінансової стійкості підприємств і дати їм можливість здійснювати адаптивні заходи для подолання впливу постійних змін у діючих умовах господарювання.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої та фінансово-господарської діяльності. Ця залежність є очевидною, оскільки всі види діяльності підприємства впливають на його фінансове становище. Якнайбільш важливим фактором в даному випадку можна виокремити важливість реалізації продукції в якій повинні бути високі якісні показники. Це дозволить підприємству отримувати стабільний дохід і підвищувати свою платоспроможність.

Для забезпечення належного фінансового стану підприємство має здійснювати свою фінансово-господарську діяльність на такому рівні, щоб відбувалось безперебійне надходження фінансових ресурсів. Це може бути досягнуто шляхом ефективного управління грошовими потоками, раціональним використанням кредитних ресурсів та інвестуванням коштів у перспективні проекти.

Фінансова система підприємства повинна бути організована таким чином, щоб вона забезпечувала ефективне використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової та кредитної дисципліни. Ці фактори дозволяють підприємству раціонально планувати співвідношення власних і залучених коштів, формувати фінансову стійкість та ефективно функціонувати.

Систематична оцінка фінансового стану є необхідним інструментом для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Фінансовий стан

характеризує здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання та досягати поставлених цілей. Оцінка фінансового стану дозволяє виявити резерви для підвищення рентабельності діяльності та фінансової стійкості підприємства.

Оцінка фінансового стану підприємства здійснюється на основі використання діючої інформаційної бази. Цією базою є фінансова звітність, яка складається з балансу та звіту про фінансові результати діяльності.

Баланс є основною формою фінансової звітності, яка характеризує склад і структуру активів та пасивів підприємства на певну дату. Активи представляють собою економічні ресурси, які контролюються підприємством і використовуються для досягнення його цілей. Пасиви представляють собою зобов'язання підприємства перед іншими суб'єктами господарювання.

Дані балансу відображаються у грошовій формі. Це дозволяє порівняти фінансовий стан підприємства з іншими підприємствами та з його власним фінансовим станом у минулому.

Отже, баланс є важливим джерелом інформації для оцінки фінансового стану підприємства. Він дозволяє отримати уявлення про структуру активів та пасивів підприємства, його фінансову стійкість та платоспроможність.

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства здійснюється на основі даних фінансової звітності, зокрема балансу. Актив балансу є однією з його основних частин, яка відображає склад і структуру активів підприємства.

Активи підприємства поділяються на оборотні та необоротні. Оборотні активи - це активи, які використовуються в процесі виробництва та реалізації продукції, а також для задоволення поточних потреб підприємства. Необоротні активи - це активи, які використовуються протягом тривалого періоду часу.

При виконанні оцінки фінансового стану підприємства слід розуміти, що вона є важливим етапом при розробці планів і прогнозів, які можуть сприяти фінансовому оздоровленню підприємств. При її здійсненні

кредитори та інвестори використовують дану оцінку для мінімізації своїх ризиків, що можуть виникати за позиками та внесками. Також це допомагає їм певним чином здійснювати управління відсотковими ставками, що для них є вкрай важливим та необхідним [31].

Зокрема, кредитори використовують оцінку фінансового стану підприємства для оцінки ризику неплатоспроможності позичальника. Натомість, інвестори використовують оцінку фінансового стану підприємства для оцінки ризику втрати своїх вкладень.

Диференціація відсоткових ставок є одним із методів управління ризиками для кредиторів та інвесторів. Різні ставки відсотків за позиками та внесками дозволяють кредиторам та інвесторам диференціювати ризики в залежності від фінансового стану позичальника або інвестора.

Таким чином, оцінка фінансового стану підприємства є важливим інструментом для кредиторів, інвесторів та самих підприємств. Вона дозволяє мінімізувати ризики та розробляти ефективні плани і прогнози фінансового оздоровлення.

Фінансовий стан підприємства характеризує його здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання, а також можливості для розвитку. Загалом, фінансовий стан підприємства є результатом його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Він є одним із найважливіших показників діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта.

Тільки за умови стабільного фінансового стану у підприємства є змога займатися питаннями інвестиційного та інноваційного характеру. В свою чергу, такі дії у результаті матимуть форму конкурентноздатної продукції. Крім того, завдяки новаціям підприємству буде набагато простіше розвиватися в динамічному руслі поліпшуючи власну позицію у межах галузі.

Фінансовий стан підприємства є характеристикою його майнового стану та платоспроможності. Він відображає наявність у підприємства майна,

його вартість та обсяг зобов'язань.

Майно та зобов'язання підприємства мають грошову форму, що дозволяє їм здійснювати обслуговування процесу формування, розподілу та використання фондів грошових коштів. Ці фонди необхідні для забезпечення поточної діяльності підприємства, його розвитку та отримання прибутку.

Таким чином, фінансовий стан підприємства є важливою характеристикою його діяльності. Він відображає здатність підприємства ефективно використовувати свої ресурси та досягати поставлених цілей.

Фінансовий стан підприємства є опосередкованим відображенням того, як ринок оцінює його діяльність та ефективність управління майном. Майновий стан підприємства, у свою чергу, досить часто аналізується з позиції того, яким є склад його майнових прав та зобов'язань. Немаловажну роль у цьому відіграє також і їхнє співвідношення.

Майнові права та зобов'язання підприємства виникають у процесі управління майном і мають економічний та соціальний вплив на його становище у зовнішньому середовищі. Майнові права підприємства – це його економічні інтереси, які забезпечуються майном. Вони відображають вартість майна, яке перебуває у власності підприємства, а також його право користування майном інших осіб. Майнові зобов'язання підприємства – це економічні зобов'язання підприємства перед іншими особами. Вони відображають вартість майна, яке підприємство належить іншим особам, а також його зобов'язання перед іншими особами щодо виконання певних дій.

Таким чином, фінансовий стан підприємства є важливою характеристикою його діяльності. Він відображає здатність підприємства ефективно використовувати свої ресурси та досягати поставлених цілей.

Фінансовий стан підприємства є відображенням його майнового стану. Майно підприємства є основою його фінансової діяльності і характеризує його економічний потенціал.

Оцінка майна підприємства є важливою складовою оцінки фінансового стану. Вона дозволяє визначити структуру майна підприємства, його вартість

та ліквідність. Ця інформація є необхідною для оцінки фінансової стійкості, платоспроможності та загального розвитку підприємства.

Таким чином, оцінка майна підприємства є важливим інструментом управління фінансовим станом підприємства. Вона дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, спрямовані на підвищення фінансової стійкості, платоспроможності та загального розвитку підприємства.

Виконаємо оцінку стану майна та проаналізуємо його динаміку у ТОВ «Молочна компанія «Галичина» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки та структури активів (майна) ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення, 2022р. до 2020р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Усього майна, в т.ч.:	666918,0	100,0	805165,0	100,0	1360879,0	100,0	693961,0	204,1
необоротні активи	189842,0	28,5	222844,0	27,7	603924,0	44,4	414082,0	318,1
Оборотні активи:	477076,0	71,5	582321,0	72,3	756955,0	55,6	279879,0	158,7
- матеріальні оборотні активи	144336,0	21,6	209336,0	26,0	297831,0	21,9	153495,0	206,3
- грошові кошти	91792,0	13,8	59374,0	7,4	137099,0	10,1	45307,0	149,4
- кошти в розрахунках	240948,0	36,13	313611,0	38,9	322025,0	23,7	81077,0	133,6

Майнові активи є основою будь-якого підприємства, тому їхня оцінка є важливим етапом у процесі аналізу його фінансового стану. У випадку молочної компанії оцінка майнових активів дозволяє виконати аналіз основних складових.

За 2022 р. загальна вартість майна підприємства збільшилася на 204,1% порівняно з 2020 р. Це значне зростання, яке можна пояснити декількома факторами, зокрема за досліджуваний період відбулося зростання обсягів

виробництва та реалізації продукції, що призвело до збільшення запасів товарно-матеріальних цінностей. Крім того, на нього повпливало зростання дебіторської заборгованості, яке було пов'язано з розширенням ринку збуту продукції.

Вартість необоротних активів збільшилася на 318,1% у 2022 р. порівняно із 2020 р. Це найбільше зростання серед всіх аналізованих показників.

Частка необоротних активів у загальній вартості активів підприємства є важливим показником, який характеризує структуру його майна. Цей показник показує, яку частку в загальному майні підприємства становлять активи, які не можуть бути використані для поточної діяльності та які приносять дохід протягом тривалого періоду часу. У випадку молочної компанії частка необоротних активів у загальній вартості активів за 2022 рік склала 44,4%, у той час як у 2020 р. вона була на рівні 28,5%. В абсолютних вимірниках даний показник складав у 2022 р. – 603924,0 тис. грн., що на 414082,0 тис. грн. більше, ніж було у 2020 р. Це означає, що молочна компанія має значну частку необоротних активів, які використовуються для її основної діяльності.

Оборотні активи – це активи, які використовуються для забезпечення поточної діяльності підприємства та які повністю витрачаються або реалізуються протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Питома вага оборотних активів у 2022 р. складала 56,6%, в той час як у 2020 р. даний показник був на рівні 71,5%. Таким чином, на кінець 2022 р. їх сума зросла на 279879,0 тис. грн. (на 58,7%) порівняно із 2020 р. Варто зазначити, що зростання оборотних активів є позитивним фактором, оскільки це означає, що підприємство має достатньо коштів для забезпечення своєї поточної діяльності. Однак, якщо зростання оборотних активів відбувається занадто швидко, то це може призвести до зниження їхньої ефективності використання.

У складі оборотних активів за досліджуваний період проаналізовано окремі елементи. Зокрема, найбільше зростання спостерігається за показником матеріальних оборотних активів, які збільшились у 2022 р. удвічі порівняно із 2020 р. розглядаючи абсолютні величини даного показника, бачимо, що у 2022 р. він був на рівні 297831,0 тис. грн., в той час як у 2020 р. складав 144336,0 тис. грн.

Збільшення також відбулося і за показниками грошових коштів та коштів в розрахунках. Збільшення показника грошових коштів за досліджуваний період відбулося на суму 45307,0 тис. грн., або на 49,4%. Збільшення суми грошових коштів також пояснюється зростанням обсягів реалізації продукції, що й призвело до збільшення надходжень грошових коштів. В цілому, збільшення суми грошових коштів є позитивним фактором, оскільки це означає, що підприємство має достатньо коштів для забезпечення своєї поточної діяльності та для здійснення інвестицій.

Оцінка показника коштів у розрахунках свідчить про його збільшення на 33,6% у 2022 р. порівняно із 2020 р. Збільшення коштів в розрахунках є позитивним фактором, оскільки це означає, що підприємство має достатньо коштів для забезпечення своєї поточної діяльності. Однак, якщо зростання коштів в розрахунках відбувається занадто швидко, то це може призвести до зниження їхньої ліквідності.

Оцінюючи структуру оборотних активів можна констатувати, що найбільшу питому вагу у 2022 р. займали кошти в розрахунках (23,7%) та матеріальні оборотні активи (21,9%), а найменшу – грошові кошти (10,1%). Як бачимо, грошові кошти становлять відносно невелику частку в структурі оборотних активів молочної компанії. Це може бути пов'язано з тим, що підприємство спрямовувало більшу частину своїх коштів на погашення заборгованості.

Таким чином, як і у попередніх роках, за 2022 рік молочна компанія показала позитивні фінансові результати. Обороти активи компанії збільшились на 158,7%. Це зростання було зумовлене зростанням обсягів

реалізації продукції та зменшенням операційних витрат. Однак, варто звернути увагу на декілька моментів, які заслуговують на увагу. Так, частка грошових коштів у структурі оборотних активів є недостатньою для забезпечення поточної діяльності компанії, а частка коштів в розрахунках у структурі оборотних активів є значною, що може призвести до зниження їхньої ліквідності.

Отже приходимо до висновку, що забезпечення ефективного управління оборотними активами дозволить молочній компанії покращити свою фінансову стійкість та конкурентоспроможність.

Пасив балансу підприємства відображає його зобов'язання перед іншими суб'єктами господарювання, а також власний капітал. Оцінка пасиву балансу є важливою складовою фінансового аналізу підприємства. Вона дозволяє отримати уявлення про фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність та перспективи розвитку. Необхідність виконання оцінки пасиву балансу обумовлена певними факторами. Так, оцінка зобов'язань підприємства дозволяє визначити його фінансову стійкість. Відповідно, фінансово стійке підприємство має достатні кошти для виконання своїх зобов'язань вчасно та в повному обсязі. Наступним фактором можна виокремити те, що з допомогою оцінки зобов'язань можна визначити його платоспроможність. В цьому сенсі, слід зазначити, що платоспроможним є те підприємство, яке має достатні кошти для виконання своїх поточних зобов'язань. Ще одним із чинників при оцінці зобов'язань виступає той, який дозволяє визначити перспективи розвитку підприємства. Тут варто зазначити, що високий рівень зобов'язань може обмежити можливості підприємства для подальшого розвитку.

Пасив балансу відображає структуру джерел коштів підприємства, які використовуються для формування його майна. У структурі джерел коштів можна виокремити власний капітал, який є агрегованим показником його складових елементів. Власний капітал є джерелом фінансування діяльності підприємства і дозволяє йому здійснювати поточні і капітальні витрати.

В частині його складових елементів розглянемо наступні. Так, зареєстрований капітал є мінімальним розміром статутного капіталу, який встановлюється законом для певних видів діяльності. Нерозподілений прибуток є частиною прибутку підприємства, яка не була виплачена власникам у вигляді дивідендів. Нерозподілений прибуток є джерелом фінансування розвитку підприємства. Неоплачений капітал, як ще один зі складових елементів власного капіталу, виступає частиною зареєстрованого капіталу, яка не була внесена засновниками (учасниками) підприємства. Неоплачений капітал є зобов'язанням засновників підприємства перед ним.

Виконаємо оцінку структури джерел коштів, які вкладені у майно компанії та відобразимо отримані результати у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Оцінка структури джерел коштів, які вкладені у майно ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення, 2022 р. до 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Усього коштів	666918,0	100,0	805165,0	100,0	1360879,0	100,0	693961,0	204,1
Власний капітал	33404,0	5,0	51404,0	6,4	464030,0	34,1	430626,0	1389,15
у т.ч.:								
- зареєстрований капітал	10000,0	1,5	10000,0	1,2	10000,0	0,7	0,0	100,0
- нерозподілений прибуток	28404,0	4,3	46404,0	5,8	459030,0	33,7	430626,0	1616,1
- неоплачений капітал	5000	15,0	5000	9,7	5000	1,1	0,0	100,0
Позичені кошти	20387,0	3,1	15094,0	1,9	57888,0	4,3	37501,0	283,9
Кредиторська заборгованість	613127,0	91,9	738667,0	91,7	838961,0	61,6	225834,0	136,8

Проводячи оцінку складу коштів, що формують майно компанії

розкриємо більш детально кожен із них.

Виконавши розрахунки, приходимо до висновку, що за досліджуваний період показник власного капіталу зазнав кардинальних змін та зріс у більше, ніж 13 разів. Безперечно зміна такого характеру характеризує роботу компанії як досить ефективну.

Зміни, пов'язані із збільшенням показника власного капіталу розглянемо детальніше. Так, із проведених розрахунків видно, що показник нерозподіленого прибутку у 2022 р. складав 459030,0 тис. грн., в той час як у 2020 р. він перебував на рівні 28404,0 тис. грн. Збільшення показника за досліджуваний період складає 430626,0 тис. грн., що у відносних величинах становить 16 разів.

Відповідно, збільшення показника нерозподіленого прибутку у 16 разів є позитивним фактором для підприємства. Він свідчить про те, що підприємство є прибутковим і має хороші перспективи розвитку. Однак, необхідно враховувати, що нерозподілений прибуток є джерелом фінансування розвитку підприємства. Якщо підприємство не буде використовувати нерозподілений прибуток для розвитку, то це може негативно позначитися на його конкурентоспроможності.

Відносно позикових коштів, то тут варто зазначити, що відбулося їх збільшення. У 2022 р. показник перебував на рівні 57888,0 тис. грн., тоді як у 2020 р. – 20387,0 тис. грн. Сума збільшення складає 37501,0 тис. грн., або 2,8 разів.

Збільшення показника позикових коштів означає, що підприємство за аналізований період часу збільшило обсяги своїх зобов'язань перед кредиторами у 2,8 разів. Збільшення показника позикових коштів може бути як позитивним, так і негативним фактором для підприємства. Це залежить від того, як підприємство буде використовувати ці кошти. У випадку, якщо підприємство буде використовувати позикові кошти для розвитку своєї діяльності, то це може бути позитивним фактором. Це дозволить підприємству збільшити свої оборотні активи, розширити виробництво або

впровадити нові технології. Однак, якщо підприємство буде використовувати позикові кошти для покриття поточних витрат, то це може бути негативним фактором. Це може призвести до збільшення фінансового навантаження на підприємство і зниження його фінансової стійкості.

Проводячи оцінку кредиторської заборгованості, зазначаємо, що також відбулося її збільшення за досліджуваний період. Зокрема, у 2022 р. становив 838961,0 тис. грн., а у 2020 р. він був на рівні 613127,0 тис. грн. Таким чином, за період, який ми розглядаємо він збільшився на 36,8%.

Збільшення показника кредиторської заборгованості означає, що компанія за певний період часу збільшила свої зобов'язання перед кредиторами на 36,8%. Оскільки компанія використовувала позикові кошти для розвитку своєї діяльності, то це можна вважати позитивним фактором. Це дозволяє підприємству збільшити свої оборотні активи, розширити виробництво або впровадити нові технології.

Збільшення суми власного капіталу підприємства є позитивним фактором, оскільки свідчить про його фінансову стійкість і можливість для розвитку. Для компанії збільшення суми власного капіталу має ряд позитивних наслідків. Зокрема, збільшується її фінансова стійкість. Це означає, що підприємство має більший запас міцності і може витримувати більші фінансові навантаження. Наприклад, підприємство з високим рівнем власного капіталу може легше отримати кредит у банку, оскільки банк вважає його більш надійним позичальником. Також, розширюються можливості підприємства для розвитку. Підприємство з високим рівнем власного капіталу має більше можливостей для придбання нового обладнання, розширення виробництва, виходу на нові ринки та інших цілей, що сприяє його розвитку.

Ліквідність і платоспроможність визначають важливий аспект фінансової стійкості та успішності підприємства. Ці два поняття, хоч і часто використовуються як синоніми, відображають різні аспекти фінансової діяльності та впливають на різні сфери підприємницького процесу.

Ліквідність підприємства – це його здатність конвертувати активи у готівку чи еквівалентні готівці ресурси з мінімальними втратами. Вона вимірюється різними коефіцієнтами, такими як поточний, швидкий та абсолютний коефіцієнти ліквідності. Вони вказують на те, наскільки ефективно підприємство може виконати свої поточні зобов'язання та оплатити борги. Платоспроможність, з іншого боку, визначається як здатність підприємства виконати свої фінансові зобов'язання взагалі, включаючи як поточні, так і довгострокові.

Одним із ключових аспектів оцінки ліквідності і платоспроможності є розуміння ризиків та відсутність зайвого фінансового тиску. Здатність підприємства оплачувати свої зобов'язання вчасно і без великого напруження є критичною для уникнення фінансових труднощів та забезпечення стабільності.

Важливою складовою є також здатність ефективно використовувати ресурси та управляти оборотним та власним капіталом. Це може включати у себе управління запасами, збільшення оборотності активів, оптимізацію кредиторської та дебіторської заборгованості.

Оцінка ліквідності і платоспроможності має вирішальне значення для власників бізнесу, кредиторів та інших стейкхолдерів. Вона дозволяє аналізувати ризики та можливості, що виникають у фінансовій сфері підприємства, і вчасно реагувати на зміни в економічному середовищі.

Таким чином, оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства визначає його фінансову стійкість та здатність виживати в умовах непередбачуваних фінансових викликів. Ефективне управління цими аспектами є ключовим елементом стратегічного планування та управління ризиками в сучасному підприємницькому середовищі.

Ліквідність балансу є критичним фактором для забезпечення фінансової стабільності та здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання вчасно та ефективно. Оцінка ліквідності балансу включає в себе аналіз різних аспектів фінансової діяльності, які взаємодіють та впливають на

загальну фінансову рівновагу підприємства.

Оцінка ліквідності балансу також пов'язана із здатністю підприємства управляти своїми оборотними активами, включаючи ефективне управління запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю. Оптимізація цих факторів може позитивно вплинути на ліквідність та платоспроможність підприємства.

Крім того, важливо враховувати довгострокові фінансові зобов'язання та здатність підприємства оплачувати їх у майбутньому. Коефіцієнт фінансової незалежності та рівень довгострокового фінансового забезпечення визначають ступінь заангажованості підприємства та його можливість управляти довгостроковими фінансовими зобов'язаннями.

Оцінка ліквідності балансу є не лише інструментом контролю фінансової стабільності, але й стратегічним засобом управління ризиками. Здатність прогнозувати та реагувати на можливі фінансові труднощі є ключовою умовою для забезпечення сталого розвитку підприємства в сучасному динамічному економічному середовищі.

Для аналізу рівня платоспроможності компанії вкрай важливою є оцінка показників ліквідності його балансу. Цей аспект визначає, наскільки високо підприємство може виходити на оплату своїх зобов'язань за рахунок наявних активів і як швидко це може бути здійснено. Оцінка ліквідності балансу полягає в визначенні ступеня покриття зобов'язань підприємства активами та термінів, необхідних для здійснення цього перетворення в грошовий еквівалент. Для ретельної оцінки проводиться розподіл статей активів та пасиву бухгалтерського балансу відповідно до їх ліквідності та строковості.

Проаналізувавши дані таблиці можемо вивести наступну нерівність для досліджуваної нами компанії (табл. 2.4):

$$A_1 \leq P_1, A_2 \geq P_2, A_3 \geq P_3, A_4 \geq P_4.$$

Отже, для того, щоб баланс компанії вважати абсолютно ліквідним мали б виконуватися усі чотири умови. У нашому випадку, повністю

виконуються останні три. Не виконується лише перша умова. На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що ліквідність балансу підприємства є достатньою, але не з великим запасом. В ході аналізу приходимо до висновку, що ступінь ліквідності балансу підприємства знижується з кожним роком.

Таблиця 2.4 – Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2020 – 2022 рр.

Актив	2020	2021	2022	Пасив	2020	2021	2022	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		
								2020	2021	2022
A1	89290,0	42896,0	130811,0	П1	589858,0	720384,0	824976,0	-500568,0	-677488,0	-694165,0
A2	243450,0	330089,0	328313,0	П2	23269,0	18283,0	13985,0	220181,0	311806,0	314328,0
A3	144336,0	209336,0	297831,0	П3	20387,0	15041,0	57835,0	123949,0	194295,0	239996,0
A4	189842,0	222844,0	603924,0	П4	33404,0	51457,0	464083,0	156438,0	171387,0	139841,0
Баланс	666918,0	805165,0	1360879,0	Баланс	666918,0	805165,0	1360879,0	0,0	0,0	0,0

Так, у 2022 р. спостерігається платіжна нестача, що може бути пов'язано з такими факторами: зростання обсягів продажів, збільшення обсягів виробництва, зростання обсягів закупівель, збільшення обсягів витрат. Усі зазначені витрати вимагають додаткового залучення фінансових ресурсів. З метою усунення платіжної нестачі, підприємству доцільно було б збільшити власні кошти за рахунок додаткових вкладень власників або залучення кредитів, також знизити фінансові витрати.

Виходячи з цього, підприємству необхідно підвищити свою ліквідність, щоб мати можливість своєчасно погасити свої поточні зобов'язання. Щоб мати змогу вирішити цю проблему, підприємству необхідно до певної міри

збільшити обсяги грошових коштів та їх еквівалентів. Зробити це можна завдяки збільшенню обсягів продажів, зниження витрат або залучення додаткових кредитів. Також, дієвим чинником може стати зниження обсягів запасів. Цього можна досягти за рахунок більш ефективного управління запасами, зниження закупівельних цін або підвищення оборотності запасів.

Фінансові менеджери підприємства здійснюють оптимізування кількості поточних активів виходячи із діючої фінансової стратегії. У компанії ці заходи в основному спрямовуються на те, щоб забезпечити оптимальне співвідношення окремих параметрів, таких як фінансовий ризик та рентабельність. Оптимальне співвідношення між фінансовими ризиками та рентабельністю означає, що підприємство має достатньо поточних активів для виконання своїх зобов'язань, але при цьому не утримує надмірних запасів, дебіторської заборгованості та інших поточних активів, які можуть призвести до фінансових ризиків.

Регуляцію величини та структури поточних активів здійснюють за використанням таких заходів: інвентаризація поточних активів (дозволяє отримати точну інформацію про їх фактичну величину та стан) та актуалізація методів управління активами (передбачає застосування сучасних методів управління поточними активами, які дозволяють підвищити їх ефективність). Інвентаризація поточних активів проводиться регулярно, як правило, один раз на рік. Актуалізація методів управління активами може проводитися частіше, залежно від потреб підприємства. Відповідно, регуляція величини та структури поточних активів є важливим завданням фінансових менеджерів підприємства. Вона дозволяє забезпечити фінансову стабільність підприємства та підвищити його рентабельність.

Неплатоспроможність підприємства означає його нездатність своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання. Основними причинами неплатоспроможності є незбалансованість витрат та доходів, недостатність власних коштів, неконтрольоване зростання кредиторської заборгованості та інші фактори.

Для зниження ймовірності неплатоспроможності досліджуваному підприємству необхідно забезпечити відповідність між майбутніми витратами та очікуваними доходами. Для цього слід регулярно складати прогноз майбутніх платежів, аналізувати тенденції щодо обсягу невизначених платежів та вживати заходів для зменшення їхнього впливу на фінансовий стан підприємства.

Ліквідність підприємства – це його здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання. Показники ліквідності дозволяють оцінити, чи достатньо у підприємства коштів для погашення своїх поточних зобов'язань.

Розрахунок показників ліквідності є важливою частиною фінансового аналізу підприємства. Він дозволяє: оцінити платоспроможність підприємства, визначити, які активи підприємства є найбільш ліквідними, порівняти фінансовий стан підприємства з іншими підприємствами.

Існує кілька різних показників ліквідності. Найпоширенішими з них є:

– коефіцієнт абсолютної ліквідності – показник розраховується як відношення грошових коштів та їх еквівалентів до поточних зобов'язань. Він характеризує здатність підприємства виконати свої найближчі зобов'язання.

– коефіцієнт поточної ліквідності – розраховується як відношення поточних активів, крім грошових коштів та їх еквівалентів, до поточних зобов'язань. Він характеризує загальну здатність підприємства виконати свої поточні зобов'язання.

– коефіцієнт швидкої ліквідності – показник розраховується як відношення поточних активів, крім запасів, до поточних зобов'язань. Він характеризує здатність підприємства виконати свої поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів.

Значення показників ліквідності залежать від галузі, в якій працює підприємство, а також від його фінансової стратегії.

Виконаємо розрахунок показників ліквідності і відобразимо їх у табл.

2.5.

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності і платоспроможності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, 2022 р. до 2020 р.	
				тис. грн.	%
Оборотні активи, всього	477076,0	582321,0	756955,0	279879,0	158,7
в т.ч.: виробничі запаси	71426,0	128533,0	182168,0	110742,0	255,0
товари	16675,0	13847,0	24670,0	7995,0	147,9
готова продукція	56235,0	66956,0	90993,0	34758,0	161,8
кошти в розрахунках	240948,0	313611,0	322025,0	81077,0	133,6
грошові кошти	91792,0	59374,0	137099,0	45307,0	149,4
Поточні зобов'язання і забезпеч.	613127,0	738667,0	838961,0	225834,0	136,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,146	0,058	0,156	0,010п	-
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,543	0,505	0,547	0,005п	-
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,753	0,773	0,844	0,091п	-

На основі даних, наведених у таблиці, можна зробити наступні висновки щодо відхилень показників ліквідності підприємства за 2020-2022 рр. Так, коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс на 7,5%. Це означає, що підприємство має на 7,5% більше коштів для погашення своїх найближчих зобов'язань. Відхилення становить 0,010 пунктів. Це відхилення є позитивним і свідчить про те, що підприємство має достатні кошти для погашення своїх найближчих зобов'язань. Згідно нормативних значень, значення коефіцієнта абсолютної ліквідності має становити не менше 0,2. У цьому випадку значення коефіцієнта абсолютної ліквідності підприємства становить 0,156, що майже відповідає нормі.

Коефіцієнт швидкої ліквідності збільшився на 0,7%. Це означає, що підприємство має на 0,7% більше коштів для погашення своїх поточних зобов'язань за рахунок найбільш ліквідних активів. Відхилення становить 0,005 пунктів. Це відхилення є позитивним, але незначним. Згідно нормативних значень, значення коефіцієнта швидкої ліквідності має

становити не менше 0,7. У цьому випадку значення коефіцієнта швидкої ліквідності підприємства становить 0,547, що наближається до нормативного.

Коефіцієнт загальної ліквідності збільшився на 11,8%. Це означає, що підприємство має на 11,8% більше коштів для погашення своїх поточних зобов'язань. Відхилення становить 0,091 пунктів. Це відхилення є найбільш значним серед усіх показників ліквідності. Згідно нормативних значень, значення коефіцієнта загальної ліквідності має становити не менше 1. У цьому випадку значення коефіцієнта загальної ліквідності підприємства становить 0,844, що також наближається до нормативного.

Таким чином, можна зробити висновок, що відхилення показників ліквідності підприємства у 2022 році порівняно з 2020 роком є позитивними. Вони свідчать про те, що ліквідність підприємства покращилася.

У даному випадку, відхилення показників ліквідності підприємства у 2022 році порівняно з 2020 роком можна пояснити такими факторами: зростанням обсягів продажів, що призвело до збільшення надходжень коштів від реалізації продукції, робіт, послуг; зменшенням обсягів запасів, що призвело до збільшення обсягів грошових коштів та їх еквівалентів; зменшенням обсягів дебіторської заборгованості, що призвело до збільшення обсягів грошових коштів та їх еквівалентів. Ці фактори призвели до збільшення обсягів найбільш ліквідних активів підприємства, що позитивно вплинуло на його ліквідність.

В цілому, можна сказати, що ліквідність підприємства в 2022 році порівняно з 2020 роком покращилася. Це означає, що підприємство має все більше коштів для погашення своїх поточних зобов'язань.

Загалом, ліквідність підприємства знаходиться на задовільному рівні. Підприємство має достатні кошти для погашення своїх поточних зобов'язань. Однак, для подальшого підвищення ліквідності підприємству слід продовжувати контролювати структуру своїх поточних активів та обсяги поточних зобов'язань.

Фінансова стійкість підприємства є одним із найважливіших

показників його фінансового стану. Вона характеризує здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання, а також забезпечувати безперебійність своєї діяльності.

Оцінювання фінансової стійкості підприємств проводиться за використання системи показників, які дозволяють оцінити структуру активів і пасивів підприємства, його платоспроможність, ліквідність, рентабельність та інші фактори, які можуть повпливати на фінансовий стан підприємства.

Одним із важливих інструментів з допомогою яких виконується оцінка фінансової стійкості підприємства є коефіцієнти фінансової стійкості. За допомогою коефіцієнтів фінансової стійкості можна досить детально охарактеризувати співвідношення власних та позикових коштів, які перебувають у загальному підсумку джерел фінансування підприємства. Вони дозволяють оцінити міру того, наскільки залежним є підприємство від зовнішніх джерел фінансування та ризик його фінансової нестійкості.

Серед основних коефіцієнтів фінансової стійкості варто виокремити:

1. Коефіцієнт автономії (самофінансування). З його допомогою можна охарактеризувати частку власних коштів у загальному підсумку джерел фінансування. Відповідно, чим вищим спостерігається його значення, тим меншою мірою характеризується залежність підприємства від джерел фінансування ззовні і тим нижчий ризик його фінансової нестійкості.

2. Наступним виокремлюють коефіцієнт фінансової залежності. Цей коефіцієнт характеризує частку позикових коштів у загальному підсумку джерел фінансування. Від того, наскільки вищим є значення коефіцієнта, залежить залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування і тим вищий ризик його фінансової нестійкості.

3. Коефіцієнт фінансового ризику. Цей коефіцієнт характеризує співвідношення позикових коштів та власних коштів підприємства. У випадку, якщо значення цього коефіцієнта є вищим, відповідно і вищим спостерігається ризик фінансової нестійкості підприємства.

Значення коефіцієнтів фінансової стійкості для компаній різних

галузей економіки можуть відрізнятись. Однак, як правило, вважається, що компанія має бути фінансово стабільною, якщо значення коефіцієнта автономії становить не менше 0,6, а значення коефіцієнта фінансової залежності становить не більше 0,5.

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості дозволяє виявити ризики фінансової нестійкості підприємства та вжити заходів для їх усунення. Наприклад, якщо значення коефіцієнта автономії підприємства є низьким, то йому необхідно збільшити частку власних коштів у загальній сумі джерел фінансування. Це можна зробити за рахунок таких заходів, як: збільшення прибутку підприємства; залучення додаткових власних коштів від засновників; зменшення обсягів позикових коштів.

Оцінка коефіцієнтів фінансової стійкості є важливим інструментом управління фінансовим станом підприємства. Вона дозволяє своєчасно виявити ризики фінансової нестійкості та вжити заходів для їх усунення, що сприяє забезпеченню фінансової безпеки підприємства.

Виконаємо оцінку на основі розрахунків відповідних показників за даними балансу, які відображають фінансову стійкість ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2020-2022 рр. Розраховані показники відобразимо у табл. 2.6.

На основі розрахованих даних можна зробити наступні висновки щодо відхилень показників фінансової стійкості підприємства у 2022 р. порівняно з 2020 р. Зокрема, коефіцієнт автономії зріс майже у 7 разів. Це означає, що підприємство збільшило частку власних коштів у загальній сумі джерел фінансування усемеро. Відхилення у 0,291 пунктів є надзвичайно позитивним і свідчить про те, що підприємство має достатньо власних коштів для фінансування своєї діяльності, а також має значний фінансовий потенціал для подальшого розвитку.

Згідно з нормативними значеннями, значення коефіцієнта автономії має становити не менше 0,5. У нашому випадку значення коефіцієнта автономії підприємства становить 0,291, що наближається до норми, але все

ще є нижчим за неї. Відповідно, для забезпечення високої фінансової стійкості підприємству бажано збільшити частку власних коштів у загальній сумі джерел фінансування до 0,6-0,7.

Таблиця 2.6 – Оцінка показників фінансової стійкості ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2020-2022 рр.

Назва показника	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення (+/-)
Коефіцієнт автономії	0,050	0,064	0,341	0,291
Коефіцієнт фінансової залежності	19,965	15,663	2,933	-17,032
Коефіцієнт фінансового ризику	18,965	14,663	1,933	-17,032
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,950	0,936	0,659	-0,291
Коефіцієнт покриття довгострокових вкладень	0,107	0,068	0,096	-0,012
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,379	0,227	0,111	-0,268
Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	18,965	14,663	1,933	-17,032
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,032	0,020	0,065	0,032
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,621	0,773	0,889	0,268
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,053	0,068	0,517	0,465

Щодо коефіцієнта фінансової залежності, то він зменшився на 17,032 пунктів за досліджуваний період. Таким чином, підприємство зменшило частку позикових коштів у загальній сумі джерел фінансування на 82,7%. Дане відхилення є теж доволі позитивним і свідчить про те, що підприємство зменшує ризик фінансової нестійкості.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу мав тенденцію до зменшення. Це означає, що підприємство зменшує залежність від кредиторів. У 2020 році цей показник становив 0,950, у 2021 році – 0,936, а у 2022 році – 0,659. Відхилення у 0,291 пункт є позитивним і свідчить про те, що підприємство диверсифікує структуру своїх зобов'язань. Це зменшує ризик неплатоспроможності підприємства у випадку неплатежів одного з кредиторів.

Коефіцієнт покриття довгострокових вкладень також мав тенденцію до зменшення. Це означає, що підприємство має все менше власних коштів для покриття довгострокових зобов'язань. У 2020 році цей показник становив 0,107, а у 2022 році – 0,096. Відхилення за даний період склало 0,012 пунктів. Певним чином таке відхилення є негативним і свідчить про те, що підприємство має недостатньо власних коштів для покриття довгострокових зобов'язань. Це може призвести до фінансових труднощів у майбутньому.

Коефіцієнт фінансової стабільності є одним із найважливіших показників фінансової стійкості підприємства. Він характеризує співвідношення власних та позикових коштів у загальній сумі джерел фінансування.

Нормативне значення коефіцієнта фінансової стабільності не є однозначним і може змінюватися в залежності від галузі, в якій працює підприємство, його розміру та інших факторів. Однак, як правило, вважається, що підприємство має бути фінансово стабільним, якщо значення даного коефіцієнта становить не менше 0,6.

У даному випадку, значення коефіцієнта фінансової стабільності підприємства у 2022 році становить 0,517. Це означає, що власні кошти підприємства становлять 51,7% загальної суми джерел фінансування.

Зростання коефіцієнта фінансової стабільності у 2022 році порівняно з 2020 роком є позитивним явищем. Це свідчить про те, що підприємство збільшує частку власних коштів у загальній сумі джерел фінансування. Однак, для забезпечення високої фінансової стійкості підприємству бажано

збільшити частку власних коштів у загальній сумі джерел фінансування до 0,6-0,7.

Ділова активність підприємства є одним із найважливіших показників його фінансового стану. Вона характеризує здатність підприємства ефективно використовувати свої ресурси для отримання прибутку.

Оцінка ділової активності підприємства проводиться за допомогою системи показників, які дозволяють оцінити оборотність активів, рентабельність продажів, рентабельність активів та інші фактори, що впливають на ділову активність підприємства.

Коефіцієнти оборотності оборотних активів є важливим інструментом оцінки ділової активності підприємства. Вони дозволяють оцінити, як швидко підприємство обертає свої оборотні активи, тобто як швидко вони перетворюються на грошові кошти.

Коефіцієнти оборотності оборотних активів є одними з ключових показників, які використовуються для оцінки фінансової ефективності підприємства. Високі значення цих коефіцієнтів свідчать про те, що підприємство успішно обертає своїми активами та отримує з них максимальний прибуток. Ці коефіцієнти дозволяють оцінити, як швидко підприємство генерує грошові кошти, необхідні для його діяльності. Також, вони дозволяють оцінити, як швидко підприємство генерує грошові кошти, необхідні для його діяльності.

Таким чином, коефіцієнти оборотності оборотних активів є важливим інструментом оцінки ділової активності підприємства. Однак, також необхідно зазначити, що ці коефіцієнти слід оцінювати в комплексі з іншими показниками фінансового стану підприємства.

Автор Ю. М. Тютюнник розглядає коефіцієнти оборотності оборотних активів як один з важливих інструментів оцінки ділової активності підприємства. Автор зазначає, що високі коефіцієнти оборотності оборотних активів є ознакою того, що підприємство ефективно використовує свої оборотні активи. Однак, слід враховувати, що високі коефіцієнти можуть

бути ознакою того, що підприємство має надлишок оборотних активів.

Показники ділової активності мають важливий вплив на фінансовий стан підприємства. Вони дозволяють оцінити здатність підприємства ефективно використовувати свої ресурси для отримання прибутку.

Ділова активність підприємства – це сукупність дій, які підприємство здійснює для досягнення своїх цілей. Вона характеризується інтенсивністю, швидкістю та ефективністю використання ресурсів.

Для досягнення поставленої стратегічної мети підприємству необхідно мати розуміння того, які фактори впливають на її ділову активність. Ці фактори можна класифікувати за різними ознаками, зокрема за джерелом впливу:

До зовнішніх факторів відносять фактори, які не залежать від діяльності підприємства і впливають на нього ззовні. До них відносяться: економічні фактори, політичні фактори, соціально-демографічні фактори, технологічні фактори, конкурентні фактори.

Серед внутрішніх факторів, тобто факторів, які залежать від діяльності підприємства і впливають на нього зсередини, виокремлюють: організаційна структура підприємства, управлінські рішення, які приймаються на підприємстві; кадровий потенціал підприємства, технологічний рівень виробництва, маркетингова діяльність підприємства,

Аналіз факторів, що впливають на ділову активність підприємства, дозволяє виявити ті фактори, які мають найбільший вплив на її рівень. Це дозволяє підприємству розробити ефективні стратегії та заходи, спрямовані на підвищення ділової активності.

Ділова активність у галузях господарської діяльності суб'єктів господарювання проявляється в різних вимірах. Підприємствам вона надає можливість реалізації потенціалу зростання та досягнення позицій лідерства на ринку, щоб виконати стратегічні плани щодо свого розвитку. Оскільки активність в бізнесі є складною економічною категорією, існують різні підходи до її тлумачення. Наприклад, можна розглядати її на рівні організації

та на рівні країни. Крім того, можна оцінювати ділову активність в бізнесі як процес господарської діяльності, або як, до певної міри, особливий процес діяльності суб'єкта господарювання.

Оцінка сутності терміну "ділова активність підприємства" надає можливість означити до певної міри особливе визначення, яке чітко відтіняє його ключові аспекти. Ділова активність представляє собою економічну діяльність, спрямовану на досягнення стратегічних цілей суб'єкта господарювання, яка в якості результуючого показника попередньо ухвалених управлінських рішень, проявляється в тому, що наявні фінансові ресурси використовуються у найбільш ефективний спосіб.

Немає сумнівів, що будучи доволі значущим аспектом, оцінка ділової активності проявляється в операціях всіх видів діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Цей процес сприяє виявленню потенційних можливостей для підвищення ефективності функціонування компанії та охоплює аналіз та оцінку різноманітних як кількісних, так і якісних показників. У компанії, на основі отриманих результатів оцінки, відбувається прийняття управлінських рішень, спрямованих на стимулювання росту її ділової активності.

Систематична оцінка ділової активності виступає як необхідний компонент в оцінці фінансового стану підприємства. Значний вплив на діяльність підприємства має множина чинників, які виникають як зовнішні, так і внутрішні умови. Проведення докладної оцінки впливу цих чинників дозволяє здійснювати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на стимулювання підвищення рівня ділової активності підприємства та в цілому на підвищення результативності його фінансово-господарської діяльності.

Оцінка ділової активності передбачає використання різноманітних показників, таких як розрахунок коефіцієнтів оборотності, визначення періодів оборотності, а також детальний аналіз тривалості фінансового та операційного циклів. Додатково, для більш глибокого розгляду стратегії управління діловою активністю підприємства може бути проведена оцінка

відповідності щодо врахування інтересів інших контрагентів і дії таким чином, щоб не завдавати нікому шкоди та виробляти користь загальному суспільству.

Розрахуємо показники оборотності оборотних активів та відобразимо їх у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз оборотності оборотних активів ТОВ «Молочна компанія «Галичина», тис.грн.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення, 2022р. до 2020р., (+,-)	
				тис. грн.	%
Виручка від реалізації	2043262,0	2369061,0	3175091,0	1131829,0	155,4
Сума оборотних активів	477076,0	582321,0	756955,0	279879,0	158,7
Сума оборотних запасів	71426,0	128533,0	182168,0	110742,0	255,0
Сума дебіторської заборгованості	240948,0	313611,0	322025,0	81077,0	133,6
Сума кредиторської заборгованості	613127,0	738667,0	838961,0	225834,0	136,8
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	4,283	4,068	4,195	-0,088п	-
Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	0,233	0,246	0,238	0,005п	-
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	28,607	18,432	17,429	-11,177п	-
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	8,480	7,554	9,860	1,380п	-
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,333	3,207	3,785	0,452п	-
Тривалість обороту оборотних активів, днів	85	90	87	2	-

При проведенні оцінки показників, представлених у таблиці, важливо

відмітити виявлену значущу динаміку зростання показників оборотності оборотних активів.

Щодо показника виручки від реалізації, то відхилення у 2022 р. відносно 2020 р. склало 1131829,0 тис. грн. Загальний ріст за три роки склав 155,4%, що свідчить про значущий позитивний тренд. Зазвичай, зростання виручки пов'язане зі збільшенням обсягу оборотних активів, особливо у виробничих та торговельних підприємствах. Однак, цей зв'язок може бути різним в залежності від характеру бізнесу.

Стосовно суми оборотних активів, то відхилення у 2022 р. відносно 2020 р. склало 279879,0 тис. грн., або 158,7%. Відповідно, загальний ріст даного показника за три роки може вказувати на важливий розвиток активної діяльності.

Відносно показника оборотних запасів, тут варто зазначити, що його значення у 2022 р. було на рівні 182168,0 тис. грн., тоді як у 2020 р. воно складало 71426,0 тис. грн. Таким чином, відхилення склало 110 742,0 тис. грн або 255,0%. Отже, загальний ріст показника за три роки вказує на істотний розвиток оборотних запасів.

Загалом, аналіз показників свідчить про позитивний розвиток підприємства, зростання виручки та оборотних активів, що може бути покладено в основу успішної стратегії управління та розвитку бізнесу.

Аналізуючи дані таблиці, слід звернути увагу на тренди та можливі причини коливань. Зростання виручки та оборотних активів свідчить про успішну діяльність компанії. Збільшення оборотних запасів можемо відзначити як стратегічний запас для майбутнього росту або покращення управління запасами.

Аналізуючи коефіцієнт оборотності оборотних активів можемо зазначити, що у 2020 р. він складав 4,283, а у 2022 році – 4,195. Відхилення у 2022 р. відносно 2020 р. становило мінус -0,088 або -2,06%. Загалом, коефіцієнт показує, наскільки ефективно використовуються оборотні активи. Зменшення коефіцієнта може вказувати на меншу ефективність

використання оборотних активів в 2022 р. порівняно з 2020 р.

Відносно коефіцієнта завантаженості активів в обороті, то він зріс до 0,238 в 2022 році з 0,233 у 2020 році. Відхилення даного показника становить 0,005 або 2,15%. Відповідно, збільшення коефіцієнта свідчить про більшу завантаженість активів в обороті, що може бути позитивним показником для компанії.

Оцінка коефіцієнта оборотності виробничих запасів показує, що у 2020 році він складав 28,607, а у 2022 році – 17,429. Відхилення у 2022 р. відносно 2020 р. становить мінус -11,177 або -39,04%. Зменшення коефіцієнта вказує на більш ефективне управління виробничими запасами в 2022 р.

Розгляд коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості засвідчив, що у 2020 р. він складав 8,480, а у 2022 році – 9,860. Його відхилення у 2022 р. відносно 2020 р. становить 1,380 або 16,26%. Власне, саме збільшення коефіцієнта може вказувати на збільшення кількості часу, що потрібно компанії для реалізації дебіторської заборгованості.

Оцінюючи паралельно з попереднім коефіцієнтом коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості бачимо, що він зріс до 3,785 в 2022 р. із 3,333 у 2020 р., а відхилення за цей період становило 0,452 або 13,56%. Таким чином, збільшення цього коефіцієнта може вказувати на більш ефективне управління кредиторською заборгованістю.

Аналізуючи тривалість обороту оборотних активів слід зауважити, що у 2020 р. тривалість обороту складала 85 днів, а у 2022 році – 87 днів. Відповідно, відхилення у 2022 р. відносно 2020 р. становить 2 дні. Отже, зменшення тривалості може свідчити про більш ефективне використання оборотних активів в 2022 р. порівняно з 2020 р.

Загальна оцінка вказує на те, що компанія може виявляти ефективність у використанні своїх оборотних активів та кредитних відносин, однак можуть виникати окремі проблемні ситуації у зв'язку з управлінням дебіторською заборгованістю та виробничими запасами.

Отже, після детальної оцінки та вивчення природи ділової активності

підприємства, можемо зазначити, що цей понятійний комплекс представляє собою багатогранний аспект економічної діяльності, який може бути тлумачений за різними підходами.

Оцінка рівня ділової активності на сьогодні виступає в якості необхідного складника аналізу фінансового стану підприємства. Значний вплив на функціонування підприємства виявляють різноманітні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Вивчення впливу цих чинників дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на підвищення рівня ділової активності підприємства та збільшення ефективності фінансово-господарської діяльності компанії в загальному контексті.

Одним з ключових показників оцінки економічної ефективності підприємства є його рентабельність. Під рентабельністю розуміється здатність підприємства приносити прибуток. Однак, як індикатор результативності виробничо-господарської діяльності, прибуток сам по собі не відображає повну картину ефективності, оскільки не враховує безлічі ресурсів і умов, витрачених на його отримання. З іншого боку, рентабельність надає можливість оцінити ефективність виробничо-господарської діяльності, вказуючи на те, наскільки ретельно та результативно використовуються ресурси підприємства.

Проведення аналізу та оцінки показників рентабельності дозволяє здійснити аналіз функціонування підприємства як в цілому, так і у контексті кожного з його напрямків.

Відобразимо розрахунок коефіцієнтів рентабельності у табл. 2.8.

Ефективність функціонування компанії протягом розглянутого періоду, яка відображена в таблиці показників, свідчить про те, що підприємство працювало на задовільному рівні та приносило прибуток. Всі показники рентабельності відзначаються позитивними значеннями, і водночас вказують на невелику динаміку росту.

Значення показника рентабельності продукції у 2022 р. було на рівні

1,33%, в той час як у 2020 р. його значення було лише на рівні 0,63%. Рентабельність продукції показує певне поліпшення у 2022 р., що свідчить про позитивні зміни в управлінні виробничим процесом чи стратегії продажу.

Таблиця 2.8 – Розрахунок показників рентабельності ТОВ «Молочна компанія «Галичина», за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення +,-
Обсяг чистого прибутку, тис. грн.	9894,0	10034,0	30954,0	21060,0
Рентабельність продукції, %	0,63	0,49	1,33	0,70
Рентабельність активів, %	1,48	1,25	2,27	0,79
Рентабельність основного капіталу, %	1,78	1,52	2,77	1,00
Рентабельність власного капіталу, %	29,62	19,52	6,67	-22,95
Операційна рентабельність продажу (реалізованої продукції), %	1,73	1,44	2,09	0,36
Чиста рентабельність продажу, %	0,48	0,42	0,97	0,49
Валова рентабельність продажу, %	22,56	13,24	26,47	3,90

Показник рентабельності активів є фінансовим показником, який визначає, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для генерації прибутку. У 2022 р. його значення перебувало на рівні 2,27%, що на 0,79 відсоткових пунктів більше, ніж у 2020 р.

Варто зазначити, що в загальному висока рентабельність активів свідчить про ефективне управління ресурсами та може бути індикатором успішності бізнесу. З іншого боку, низька рентабельність активів може вказувати на проблеми в управлінні або неефективне використання активів.

Щодо показника рентабельності власного капіталу, то його значення у 2022 р. було – 6,67%, тоді як у 2020 р. перебувало на рівні 29,62%. Даний показник показав суттєвий спад у 2022 році, що може свідчити про проблеми у фінансовому управлінні чи інвестиційні ризики. Також, ще однією із

причин такого зменшення стало зростання суми власного капіталу, яка впливає на значення даного показника при його розрахунку. Відповідно, це може свідчити про проблеми в ефективності використання власного капіталу компанією в результаті змін у стратегії, фінансових умовах чи конкурентному середовищі.

Однією з важливих складових при аналізі рентабельності підприємства є визначення шляхів для забезпечення її підвищення. З цією метою необхідно проаналізувати основні чинники, які мали як окремий, так і синергетичний вплив на рівень рентабельності, що сформувався на підставі фактичних показників. Усю сукупність цих факторів варто розподілити на дві групи: зовнішні та внутрішні. Зовнішніми вважаються фактори, які формуються поза межами підприємства. Серед них можна виділити ринкові впливи, динаміку цін на асортимент продукції монопольних компаній, відсутність можливості впливу на їх формування та інші аспекти.

У сучасних умовах існує розмаїття стратегій для підвищення рентабельності підприємства. Декілька з можливих напрямків включають: постійне удосконалення методів ведення бізнесу; пошук потенційних постачальників за більш вигідними умовами для ефективних закупівель економічних матеріалів та сировини; відкриття нових ринків збуту за допомогою маркетингових стратегій; удосконалення стратегій комунікацій, проведення різноманітних акцій та конкурсів, поліпшення рекламних кампаній для збуту продукції споживачам; підвищення рівня технічного забезпечення підприємства.

Далі, в контексті підвищення рентабельності підприємства, важливим аспектом є ефективне управління затратами. Воно може включати в себе аналіз та оптимізацію витрат на виробництво, транспортування, зберігання та інші операційні процеси. Додатково, впровадження технологічних інновацій та автоматизації може покращити ефективність виробничих процесів та знизити витрати.

Значний акцент можна зробити на розробці стратегій маркетингу,

спрямованих на розширення аудиторії та підвищення обсягів продажів. Використання аналітики для розуміння споживацьких уподобань та попиту може допомогти у створенні ефективних маркетингових кампаній.

Також, важливим є збереження високого рівня якості продукції та послуг, що сприяє задоволенню клієнтів та може призвести до повторних покупок. У цілому, комбінація цих стратегій та підходів може сприяти зміцненню фінансової стійкості підприємства та підвищенню його рентабельності.

2.3 Оцінка рівня фінансових ризиків ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Багато аспектів діяльності підприємств перебувають під впливом фінансових ризиків, що призводить до скорочення прибутковості або, у найгіршому випадку, до фінансових втрат. Невід'ємною частиною ринкової економіки стала пряма залежність між рівнем прибутку та рівнем ризику. Це спонукало багатьох сучасних дослідників формувати різноманітні теорії управління ризиками. Крім того, великі фінансові ризики на підприємстві можуть стати прямою загрозою його фінансової стійкості та призвести до банкрутства. Отже, вчасне визначення, оцінювання та мінімізування фінансових ризиків є критичним фактором для успішного та ефективного функціонування будь-якого суб'єкта господарювання.

Аналіз наукової літератури і періодичних видань, що стосуються суті, видів та оцінки фінансових ризиків, допоміг визначити власне ті, які, на нашу думку, мають найбільший вплив на функціонування компанії.

Першим з них виступає ризик пов'язаний із зниженням фінансової стабільності. Він виникає внаслідок нераціональної структури капіталу суб'єкта господарювання. Зокрема, це пов'язано з використанням великої частки позикового капіталу. Це означає, що співвідношення між власним та позиковим капіталом може бути небажаним або невідповідним економічним

умовам та стратегії підприємства. У свою чергу така ситуація сприятиме спричиненню значного відтоку грошових потоків суб'єкта господарювання під час погашення боргу та оплати відсотків.

Наприклад, якщо підприємство використовує значну частку позикового капіталу, це може вести до кількох проблем. По-перше, велика заборгованість може вимагати значних витрат на обслуговування боргу, включаючи виплати відсотків. Це може призвести до відтоку значних грошових потоків з підприємства, що ускладнює здатність компанії вирішувати інші фінансові зобов'язання та розвиватися.

По-друге, підвищене навантаження позикового капіталу може зробити підприємство більш вразливим до змін у ринкових умовах, таких як збільшення процентних ставок або зниження доходності продукції. В таких умовах погіршення фінансового стану може призвести до порушень фінансової стабільності та, в крайньому випадку, стати причиною банкрутства підприємства.

Отже, розуміння та управління цим ризиком вимагає уважного аналізу структури капіталу підприємства та прийняття ефективних стратегій для забезпечення фінансової стабільності та стійкості.

Виходячи з цього проаналізуємо структуру капіталу компанії за досліджуваний період (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Розрахунок структури капіталу ТОВ «Молочна компанія «Галичина», за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення структури		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2021-2020	2022-2021	2022-2020
Власний капітал	33404,0	5,01	51404,0	6,38	464030,0	34,10	1,38	27,71	29,09
Позичені кошти	633514,0	94,99	753761,0	93,62	896849,0	65,90	-1,38	-27,71	-29,09
Усього	666918,0	100,00	805165,0	100,00	1360879,0	100,00	-	-	-

За даними, наведеними в таблиці, динаміка структури капіталу підприємства за період 2020-2022 рр. характеризується наступними тенденціями. За даний період відбулося збільшення частки власного капіталу. У 2020 р. частка власного капіталу в загальній сумі капіталу становила 5,01%, а в 2022 р. – 34,10%. Це означає, що підприємство стало менш залежним від позикових коштів. Паралельно з цим, відбулося зменшення частки позикових коштів, яка у загальній сумі капіталу зменшилась з 94,99% у 2020 р. до 65,90% у 2022 р. Це означає, що підприємство зменшило свої фінансові зобов'язання.

Така динаміка структури капіталу підприємства може призвести до зростання фінансового ризику. Це пов'язано з тим, що позикові кошти є більш дорогими, ніж власний капітал. Крім того, позикові кошти мають строк погашення, після закінчення якого підприємство зобов'язане їх повернути. У разі погіршення фінансового становища підприємства воно може не мати можливості погасити свої зобов'язання, що може призвести до банкрутства.

Таким чином, з метою зниження фінансового ризику підприємству необхідно працювати над подальшим збільшенням частки власного капіталу, або ж над зменшенням частки позикових коштів. Збільшення частки власного капіталу можна зробити за рахунок збільшення власних коштів підприємства, а також за рахунок залучення додаткового фінансування від інвесторів. Натомість, зменшення частки позикових коштів може відбутися за рахунок зниження обсягу позикових коштів, а також за рахунок реструктуризації заборгованості.

З метою зниження фінансового ризику компанія може також запровадити заходи щодо зниження витрат на обслуговування позикових коштів, наприклад, перейти на більш вигідні умови кредитування або рефінансувати свої зобов'язання.

Ризик незбалансованої ліквідності, виникає у зв'язку зі зниженням рівня ліквідності оборотних активів. Цей фактор також породжує дисбаланс

між вхідними та вихідними грошовими потоками, внаслідок чого може виникнути стан неплатоспроможності підприємства.

Аналіз даного ризику передбачає уважне спостереження за тим, як зміни в ліквідності оборотних активів впливають на загальний фінансовий потік підприємства. Зокрема, зниження рівня ліквідності може призвести до труднощів у виконанні фінансових зобов'язань та розбалансування операційних грошових потоків.

Розглянемо якою була динаміка показників ліквідності у досліджуваній нами компанії за аналізований період (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Динаміка показників ліквідності ТОВ «Молочна компанія «Галичина», за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Нормативне значення	Відхилення від нормативу		
					2020 р.	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,146	0,058	0,156	0,200	-0,054	-0,142	-0,044
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,543	0,505	0,547	0,700	-0,157	-0,195	-0,153
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,753	0,773	0,844	1,000	-0,247	-0,227	-0,156

Виходячи із даних таблиці у 2022 році всі коефіцієнти ліквідності підприємства зросли порівняно із 2020 роком. Це означає, що підприємство має більшу кількість оборотних активів, які можуть бути перетворені в готівку протягом найближчого строку. Така динаміка показників ліквідності свідчить про те, що підприємство зміцнило свою фінансову стійкість.

Збільшення всіх показників ліквідності є позитивним фактором, оскільки це знижує ризик незбалансованої ліквідності. Це означає, що підприємство має достатню кількість ліквідних активів для покриття своїх поточних зобов'язань.

Однак, збільшення всіх показників ліквідності може призвести до зростання фінансового ризику. Це пов'язано з тим, що підприємство може мати надлишкову кількість оборотних активів, які не приносять прибутку. У разі погіршення фінансового становища підприємства воно може бути змушено продати ці активи за нижчою ціною, що може призвести до втрат.

Для зниження фінансового ризику підприємству необхідно забезпечити ефективне використання оборотних активів. Це можна зробити за рахунок оптимізації складу запасів, збільшення обсягу продажів, зменшення обсягу довгострокових активів. Окремо, слід виділити у складі пропозицій щодо збільшення обсягу продажів такі складові як збільшення обсягів виробництва продукції та розширення ринків її збуту.

Подолання цього ризику передбачає не лише управління ліквідністю, але й ретельне планування та аналіз відтоку та надходження грошових коштів для забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах непередбачуваних змін.

Інвестиційний ризик визначає перспективу виникнення фінансових втрат під час реалізації інвестиційних проектів підприємства. Залежно від специфіки цієї діяльності розрізняють два основних види ризиків: ризик реального інвестування та фінансового інвестування. Важливо відзначити, що фінансове інвестування у компанії не реалізується, тому основна увага зосереджена на оцінці ризиків, пов'язаних з реальним інвестуванням.

Оцінка ризикованості реального інвестування включає аналіз факторів, що можуть призвести до фінансових втрат у процесі реалізації інвестиційних проектів. Це означає уважний розгляд можливих негативних впливів на вкладені кошти, пов'язаних з економічними, соціальними та технічними чинниками. Такий підхід дозволяє докладно проаналізувати інвестиційний ландшафт і приймати обґрунтовані рішення для зменшення можливих ризиків та забезпечення успішної реалізації інвестиційної стратегії суб'єкта господарювання.

Таблиця 2.11 – Оцінка інвестиційного ризику ТОВ «Молочна компанія «Галичина», за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення		
				2021р.- 2020р.	2022р.- 2021р.	2022р.- 2020р.
Капітальні інвестиції	15920,0	4977,0	1256,0	-10943,0	-3721,0	-14664,0
Чистий дохід від реалізації продукції товарів, робіт, послуг	2043262,0	2369061,0	3175091,0	325799,0	806030,0	1131829,0
Собівартість реалізованої продукції товарів, робіт, послуг	1582203,0	2055421,0	2334666,0	473218,0	279245,0	752463,0
Сукупні доходи	70783,0	341403,0	52048,0	270620,0	-289355,0	-18735,0
Сукупні витрати	521948,0	645009,0	861519,0	123061,0	216510,0	339571,0

Аналіз динаміки показників підприємства з позиції оцінки та виникнення інвестиційного ризику показав, що за досліджуваний період відбулися певні зміни. За даними, наведеними в таблиці, динаміка показників підприємства за період 2020-2022 рр. характеризується наступними тенденціями. Так, спостерігаємо зниження обсягу капітальних інвестицій. У 2022 р. обсяг капітальних інвестицій підприємства становив лише 1256 тис. грн, що на 92% менше, ніж у 2020 р. Стосовно показників чистого доходу від реалізації та собівартості, то тут спостерігається їх позитивна динаміка за три роки.

Також, відбулося зменшення показника сукупних доходів. У 2022 р. сукупні доходи підприємства становили 52048 тис. грн, що на 26,5% менше, ніж у 2020 р. На противагу їм, сукупні витрати навпаки збільшились за цей же період. У 2022 р. сукупні витрати підприємства становили 861519 тис. грн, що на 65,1% більше, ніж у 2020 р.

Таким чином, зниження обсягу капітальних інвестицій у 2022 р. може призвести до зниження конкурентоспроможності підприємства, оскільки воно не зможе впроваджувати нові технології та обладнання. Це може

негативно позначитися на обсягах реалізації продукції, товарів, робіт, послуг та прибутку підприємства.

У цілому, динаміка показників підприємства є позитивною. Однак, підприємству необхідно уважно стежити за рівнем інвестиційного ризику та вжити заходів щодо його зниження.

Одночасне зростання чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг та собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг може мати неоднозначний вплив на інвестиційний та фінансовий ризики. З одного боку, зростання чистого доходу може компенсувати зростання собівартості, що може призвести до позитивного впливу на інвестиційний та фінансовий ризики. Таким чином, може відбутися підвищення фінансової стійкості підприємства та зменшення ризику невиплати позикових зобов'язань.

Для зниження інвестиційного ризику підприємству необхідно збільшити обсяг капітальних інвестицій, впроваджувати нові технології та обладнання, розробляти стратегію розвитку підприємства. Такі заходи забезпечать компанії підвищення конкурентоспроможності та обсягів реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, а також дозволять підприємству визначити пріоритетні напрямки інвестиційної діяльності.

Інфляційний ризик визначається можливістю знецінення реальної вартості капіталу підприємства та очікуваних доходів від здійснення фінансових операцій при наявності інфляції. За досліджувані роки проведено аналіз реальних грошових потоків підприємства з врахуванням індексу інфляції, що дозволило оцінити вплив інфляційних процесів на фінансові показники компанії (табл. 2.12).

Зазначений інфляційний ризик відображає потенційні наслідки, пов'язані із падінням реальної купівельної сили капіталовкладень підприємства та передбачуваних доходів, отримуваних у результаті фінансових трансакцій у періоди інфляції. Оцінка реальних грошових потоків в останні роки враховувала індекс інфляції для глибшого розуміння впливу

інфляційних явищ на фінансову динаміку підприємства.

Цей детальний аналіз спрямований на визначення та кваліфікацію ризикових сценаріїв, які можуть виникнути у зв'язку зі змінами у рівні цін. Крім того, врахування індексу інфляції служить інструментом для вивчення адаптивних стратегій та заходів, спрямованих на зменшення можливих негативних впливів інфляційного середовища на фінансовий стан підприємства.

Таблиця 2.12 – Оцінка інфляційного фінансового ризику у ТОВ «Молочна компанія «Галичина», за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
				2021р.- 2020р.	2022р.- 2021р.
Активи в діючих цінах	666918,0	805165,0	1360879,0	138247,0	555714,0
Активи в порівняльних цінах	700263,9	885681,5	1722872,8	185417,6	837191,3
Сукупний дохід в діючих цінах	70783,0	341403,0	52048,0	270620,0	-289355,0
Сукупний дохід в порівняльних цінах	74322,2	375543,3	65892,8	301221,2	-309650,5
Сукупні витрати в діючих цінах	521948,0	645009,0	861519,0	123061,0	216510,0
Сукупні витрати в порівняльних цінах	548045,4	709509,9	1090683,1	161464,5	381173,2

При оцінці показників даної таблиці варто зазначити, що показники визначені у порівняльних цінах розраховувались з допомогою коригування реальних показників на рівень інфляції за відповідний рік. Відповідно, індекс інфляції у 2020 р. був на рівні 5%, у 2021 р. на рівні – 7%, а у 2022 р. – 26,6%. Отже, з даних таблиці можемо бачити, що виходячи із реальних даних по активах та грошових потоках при порівнянні показників 2022 р. та 2021 р. сума активів збільшилась не на 555714,0 тис. грн., як відображено у діючих цінах, а на 837191,3 тис. грн. одночасно з цим відбулося зменшення сукупних доходів на 20295,5 тис. грн., або на 7,01%, та збільшення сукупних витрат на 76,05%.

З метою зниження інфляційного фінансового ризику компанії необхідно забезпечити контроль за зростанням цін на сировину, матеріали та інші витрати. Це можна зробити за рахунок укладання довгострокових контрактів з постачальниками на постачання сировини, матеріалів та інших витрат за фіксованими цінами, а також використання ф'ючерсних контрактів для хеджування цінових ризиків.

Крім того, доцільно було б за допомогою оптимізації виробничих процесів знизити собівартість продукції. Також, варто було б знизити рівень позикового фінансування. Це дозволить підприємству зменшити витрати на обслуговування позикових зобов'язань.

Реалізація цих заходів дозволить підприємству підвищити свою фінансову стійкість та зменшити ризик погіршення фінансового стану внаслідок зростання інфляції.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

3.1. Шляхи нейтралізації фінансових ризиків

Метою управління підприємством є нівелювання рівня ризику, що досягається за допомогою використання різноманітних стратегій. До таких стратегій відносять диверсифікацію, страхування, лімітування, створення резервів для покриття неочікуваних витрат, розподіли ризику та отримання більш детальної інформації щодо майбутніх виборів та їх наслідків. Такий комплекс заходів дозволяє керівництву ефективно впоратися з різноманітними аспектами ризикованої діяльності, максимізуючи можливості досягнення позитивних результатів та мінімізуючи негативний вплив ризикових чинників.

Ефективне управління фінансовими ризиками, спрямоване на їх мінімізацію, має у своїй основі використання систематичного процесу опрацювання та впровадження управлінських фінансових стратегій з метою зменшення або нейтралізації можливих негативних наслідків. Застосування різноманітних методів дозволяє мінімізувати фінансові ризики. Розглянемо ці методи більш детально на рис. 3.1. Ці методи визначають шляхи та заходи, спрямовані на обмеження впливу фінансових ризиків на діяльність підприємства, забезпечуючи оптимальне управління фінансовою стійкістю та результативність у фінансовій сфері.

Зменшення фінансових ризиків реалізується шляхом встановлення відповідних фінансових нормативів, які визначають максимальні обсяги коштів або ресурсів для конкретних напрямків фінансової діяльності. Це підходить до установки верхньої межі для фінансових засобів чи ресурсів, для того, щоб зафіксувати потенційні фінансові втрати на рівні, яке визнається як припустиме для підприємства. Ці нормативи служать інструментом для обмеження можливих фінансових ризиків та забезпечення

стабільності фінансового стану підприємства.

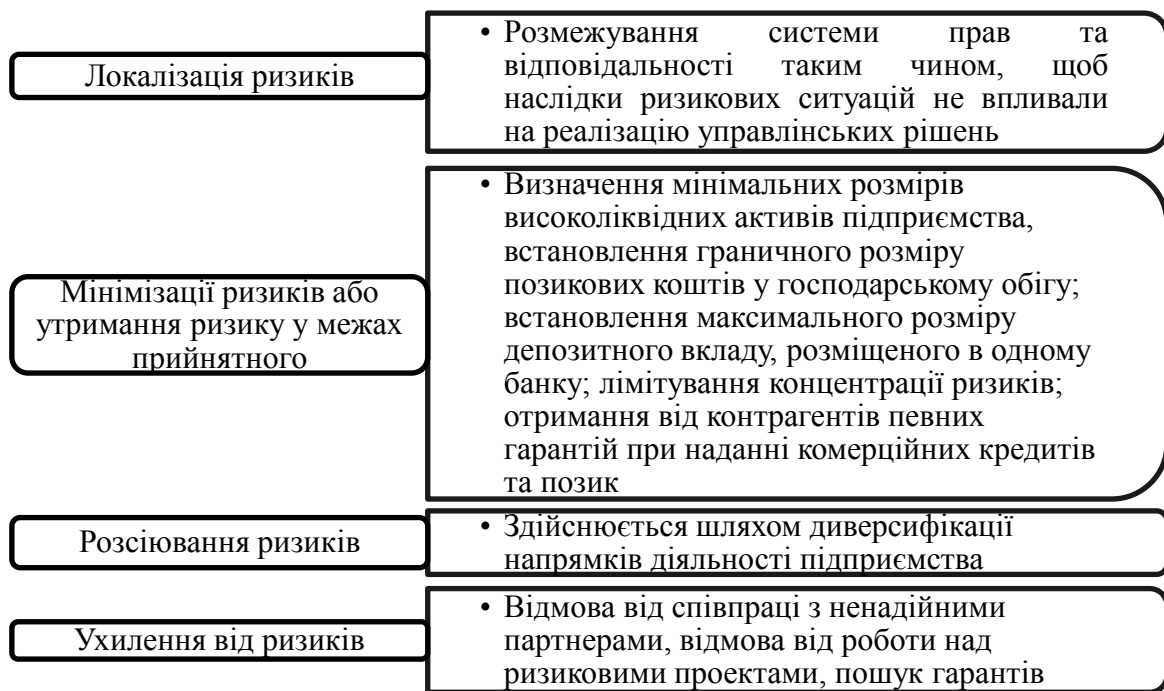

Рисунок 3.1 – Методи зменшення ризиків в контексті управління фінансовою діяльністю [20].

Хеджування, як спосіб по зниженню фінансових ризиків, є методом страхування від потенційно невігідних коливань цін на різні матеріальні цінності в угодах та комерційних операціях, що включають постачання (продаж) товарів у майбутньому [14]. Суть хеджування фінансових ризиків полягає в зниженні імовірності їх появи завдяки використанню фінансових деривативів чи похідних цінних паперів, серед яких виокремлюють ф'ючерси, опціони та свопи. При застосуванні механізму хеджування відбувається проведення протилежних фінансових операцій за допомогою ф'ючерсних контрактів та опціонів. Такі операції можуть проводитися або на товарній, або на фондовій біржі. Цей підхід спрямований на мінімізацію впливу небажаних фінансових змін, забезпечуючи захист від можливих втрат та нестабільності в цінностях товарів.

Важливо відзначити, що хеджування представляє собою вельми трудомісткий процес управління ризиками, так як вимагає точного

прогнозування ринкових умов та глибокого розуміння закономірностей його функціонування. Цей метод включає в себе ряд стратегій та фінансових операцій, спрямованих на зменшення впливу невизначеностей і забезпечення захисту від можливих негативних наслідків, що можуть виникнути в результаті змін ринкових умов.

Як стратегічний підхід до розподілу зусиль та інвестиційного капіталу між різними секторами, які функціонують незалежно один від одного виступає диверсифікація підприємницької діяльності. Цей процес може виявлятися у різноманітних формах, наведених на схемі (рис. 3.2) [20]. Такий підхід сприяє зниженню концентрації ризиків та сприяє більш ефективному управлінню портфелем підприємницьких ініціатив.

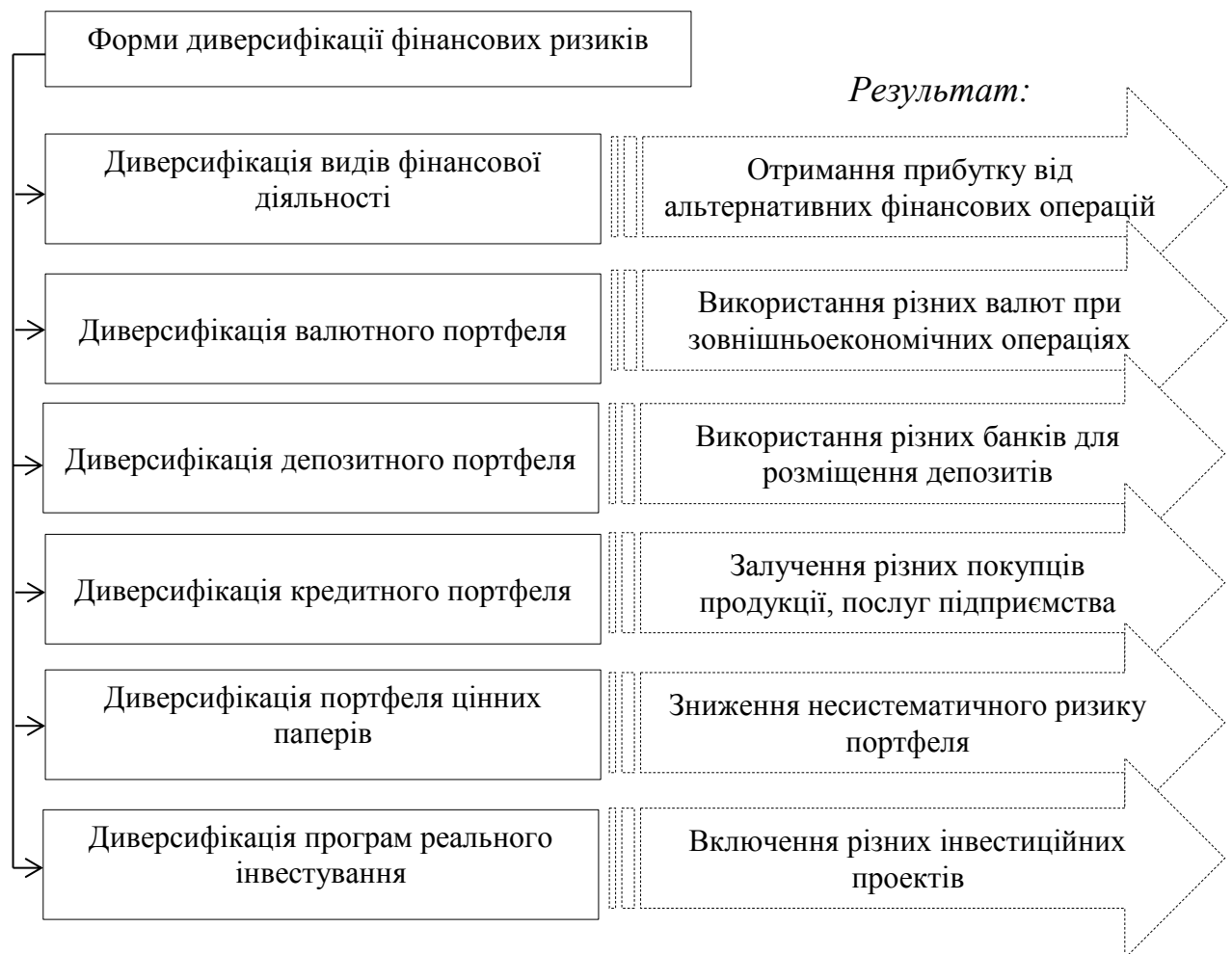

Рисунок 3.2 – Форми диверсифікації фінансових ризиків

Страховання фінансових ризиків представляє собою широко

застосовуваний метод управління ризиками в розвинених країнах. Однак, варто відзначити, що цей метод входить до категорії досить складних і проблематичних видів страхування. Об'єктом майнового страхування є саме фінансові ризики, а відповідно до законодавства України, зокрема, Закону "Про страхування", страхування фінансових ризиків є добровільним видом страхування.

Основна ідея страхування фінансових ризиків спрямована на захист майнових інтересів підприємства в разі виникнення страхового випадку. Цей захист надається спеціальними страховими компаніями, які є страховиками. Механізм цього процесу передбачає використання грошових фондів, які формуються страховиками через отримання страхових премій (страхових внесків) від страхувальників [12].

При страхуванні фінансових ризиків можуть виникати різні ситуації, відповідно сфера їх страхування в таких умовах здійснює своє призначення застосовуючи такі заходи:

- страхуючи біржові та валютні ризики, які спрямовані на захист від можливих втрат, пов'язаних з коливаннями на фондових і валютних ринках;
- страхуючи кредитні ризики, що забезпечує захист від імовірного неповернення коштів, наданих у кредит;
- страхуючи ризик неплатежів, які спрямовані на мінімізацію втрат внаслідок неплатоспроможності контрагентів;
- страхуючи інвестиційні ризики, які надають захист від можливих втрат, пов'язаних з інвестиційною діяльністю;
- втрачаючи прибуток внаслідок перерв у виробництві, що забезпечує компенсацію можливих фінансових втрат в разі призупинення виробничого процесу;
- страхуючи недоотримання прибутку, які надають захист від імовірних втрат, пов'язаних з невиконанням планованого рівня прибутку;
- страхуючи у випадку зниження обумовленого рівня рентабельності, спрямовані на зменшення можливих збитків внаслідок зниження

прибутковості;

– страхуючи ризики засновника, як забезпечують захист від можливих втрат, пов'язаних з непередбаченими обставинами в діяльності засновників;

Передання ризиків включає в себе процес зовнішнього страхування і реалізується шляхом укладання різних видів угод, таких як договір факторингу, договір поручительства, біржові угоди та інші. Ці напрями дозволяють здійснювати перехід ризику від одного суб'єкта до іншого, сприяючи зменшенню можливих фінансових втрат. Факторинг є комплексом послуг, що реалізується спеціалізованою компанією, і включає в себе надання клієнту різних сервісів у обмін на передачу прав на дебіторську заборгованість. Цей процес визначається угодами, що регулюють умови участі сторін у факторинговій угоді та обов'язки кожної з них в контексті управління дебіторською заборгованістю.

У практиці фінансового управління використовуються різноманітні методи пов'язані із компенсацією ризиків для забезпечення стійкості та надійності фінансової діяльності. Найпоширеніші серед них дозволяють:

– резервувати частину фінансових ресурсів – цей підхід передбачає виділення певної суми коштів для подолання можливих негативних фінансових наслідків, забезпечуючи фінансову стійкість підприємства.

– впроваджувати «премію за ризик» та систему штрафних санкцій – цей метод стимулює внутрішню відповідальність та дисципліну, надаючи працівникам і керівництву підприємства відчуття відповідальності за управління ризиками.

– використовувати стратегічне планування – розробка стратегічних планів дозволяє підприємству прогнозувати можливі ризики та ефективно реагувати на них, сприяючи досягненню поставлених фінансових цілей.

– впроваджувати дієву систему маркетингу – ефективний маркетинг дозволяє збалансувати попит та пропозицію, а також визначати нові можливості та загрози, що допомагає управляти фінансовими ризиками.

– лобіювати законопроекти – активна участь у формуванні

законодавства, спрямованого на нейтралізацію або компенсацію чинників ймовірних ризиків, сприяє створенню сприятливого середовища для підприємства.

– емітувати конвертовані привілейовані акції – випуск цих цінних паперів може бути використаний для привласнення додаткових фінансових ресурсів та розширення капіталу підприємства.

– боротися із промислово-економічним шпигунством – розробка заходів для захисту від конкурентної розвідки сприяє зменшенню можливих витоків комерційної інформації.

– створювати асоціації, фонди взаємної підтримки та допомоги – участь у таких структурах дозволяє підприємству об'єднувати зусилля та спільно реагувати на фінансові ризики, сприяючи взаємній підтримці в галузі управління ризиками [20].

Оперативне управління фінансовими ризиками підприємства ґрунтується на аналізі та передбаченні ймовірних негативних наслідків цих ризиків. З метою ефективного функціонування підприємству важливо враховувати різноманітні аспекти ризиків при ухваленні управлінських рішень і користуватися різнобічним спектром методів управління ризиками. Стратегії управління ризиками повинні враховувати конкретні особливості діяльності підприємства та спрямовуватися на запобігання можливим втратам та забезпечення стійкості в умовах невизначеності та фінансового турбулентного середовища.

3.2 Вдосконалення стратегії управління фінансовими ризиками в компанії

Забезпечення стратегічної орієнтації в діяльності підприємства є необхідним елементом його ефективного функціонування, особливо в умовах високодинамічного ринку. Стратегічний менеджмент виступає ключовою

концепцією у сфері управління ризиками на підприємстві, зокрема фінансовими ризиками. Застосування методології стратегічного менеджменту спрямоване на досягнення стабільності та встановлення прийняттого рівня безпеки. Це обумовлюється досягненням оптимального балансу між різними видами ризиків та фінансовою ефективністю, що сприяє розробці адекватних стимулів для оптимізації діяльності різних підрозділів підприємства.

Щодо самої стратегії управління ризиками, можна розглядати її як систему довгострокових принципів та правил, спрямованих на управління різноманітними аспектами ризиків на підприємстві. Ці принципи та правила базуються на систематичному прогнозуванні потенційно ризикованих ситуацій та використанні різноманітних методів для їхнього управління, з особливим акцентом на фінансові ризики. У цьому контексті, стратегія включає в себе не лише визначення ризиків, але й розробку комплексу заходів для їх прогнозування, аналізу та мінімізації, сприяючи забезпеченню стійкості та фінансової безпеки підприємства в довгостроковій перспективі.

Однією з суттєвих труднощів стратегічного управління ризиками є його міждисциплінарний характер та залучення різних аспектів, пов'язаних із розвитком підприємства. У сучасній епосі глобалізації та інтеграції національних економік у світовий економічний контекст, а також з урахуванням розширення міжнародних культурних взаємин, стає очевидним знецінення меж держав, технічних, соціальних, економічних і культурних розділових ліній у виникненні та реалізації стратегічних ризиків. Цей фактор впливає на складність передбачення таких ризиків та сприяє виникненню синергетичних ефектів.

Стратегічні ризики означають ті небезпеки, які виникають у зв'язку з реалізацією стратегії розвитку підприємства та охоплюють всі сфери і напрямки його експансії. Ці ризики, впливаючи на різні аспекти розвитку підприємства, сприяють синергетичному ефекту, який визначає його функціонування та прогрес. У випадку, коли існує загроза, що може

негативно позначитися на економічній безпеці, важливо враховувати цей ризик при формуванні стратегії управління фінансовими ризиками господарської діяльності підприємства.

Можна визначити ряд ключових функцій, які слід виконувати при стратегічному управлінні ризиками, зокрема тих, які можуть впливати на фінансову стійкість підприємства:

1. планування та розробка стратегії:
  - обґрунтування стратегічних цілей, спрямованих на забезпечення фінансової безпеки підприємства;
  - розробка системи стратегії, включаючи складання стратегічного плану управління ризиками, який інтегрується до системи стратегічного планування на підприємстві;
  - розробка механізму впровадження запланованих заходів.
2. організація та внутрішня структура:
  - формування служби ризик-менеджменту;
  - визначення методів реалізації стратегії.
3. інформаційна функція:
  - надання управлінським суб'єктам інформації про фінансове положення підприємства та обстановку у зовнішньому середовищі;
  - передача інформації щодо існуючих та можливих небезпек.
4. мотивація:
  - стимулювання управлінських суб'єктів використовувати інноваційні та продуктивні засоби виявлення та зменшення впливу ризиків;
  - заохочення працівників активно включатися в стратегічний процес управління.
5. захист:
  - забезпечення економічної надійності та безпеки як у внутрішньому, так і у зовнішньому контексті підприємства.
6. контроль:

– систематичний контроль та оцінка результативності прийнятих управлінських рішень у режимі постійного моніторингу.

Управління ризиками на підприємстві визначається як високорозвинута дисципліна, спрямована на ефективне керування фінансовими ризиками в умовах невизначеності в економічному оточенні. Це включає в себе вивчення та передбачення можливих ризикових сценаріїв, а також застосування стратегічних заходів для їхнього зменшення та контролю.

Вироблена стратегія на підприємстві повинна не тільки встановлювати основні принципи, що визначають структуру управління ризиками, але також містити деталізовану інформацію про використані методи для оцінки, обмеження та зменшення фінансових ризиків.

У системі управління ризиками, які можуть впливати на функціонування підприємства, ключовим етапом вважається фаза оцінки ризиків, яка визначає потенційні загрози та можливості в діяльності підприємства. Підходячи до цього завдання, необхідно не лише ідентифікувати фінансові ризики, але і ретельно аналізувати їхні можливі впливи на фінансовий стан підприємства та визначити стратегії мінімізації цих ризиків.

Оцінка ризиків представляє собою комплекс аналітичних процедур, спрямованих на передбачення імовірності отримання додаткового прибутку в результаті операційної діяльності чи можливих збитків, пов'язаних із виникненням ризикованих ситуацій, та на своєчасне прийняття необхідних заходів для протидії ризикам. Головною метою оцінювання ризиків є систематизування та розроблення комплексного підходу до визначення рівня ризику, який може повпливати на економічну безпеку компанії, що в свою чергу може порушити її загальну систему безпеки. Підкреслюючи фінансові ризики, важливо враховувати їхні можливі впливи на фінансовий стан та визначити стратегії для мінімізації цих ризиків. Розглянемо модель комплексної оцінки та управління ризиком (рис. 3.3).

Першим етапом у процесі оцінки ризиків є чітке визначення мети

функціонування об'єкта. В ході даного етапу необхідно деталізувати як зовнішні, так і внутрішні цілі організації, а також провести визначення цілей у сфері ризик-менеджменту для здійснення успішної оцінки.

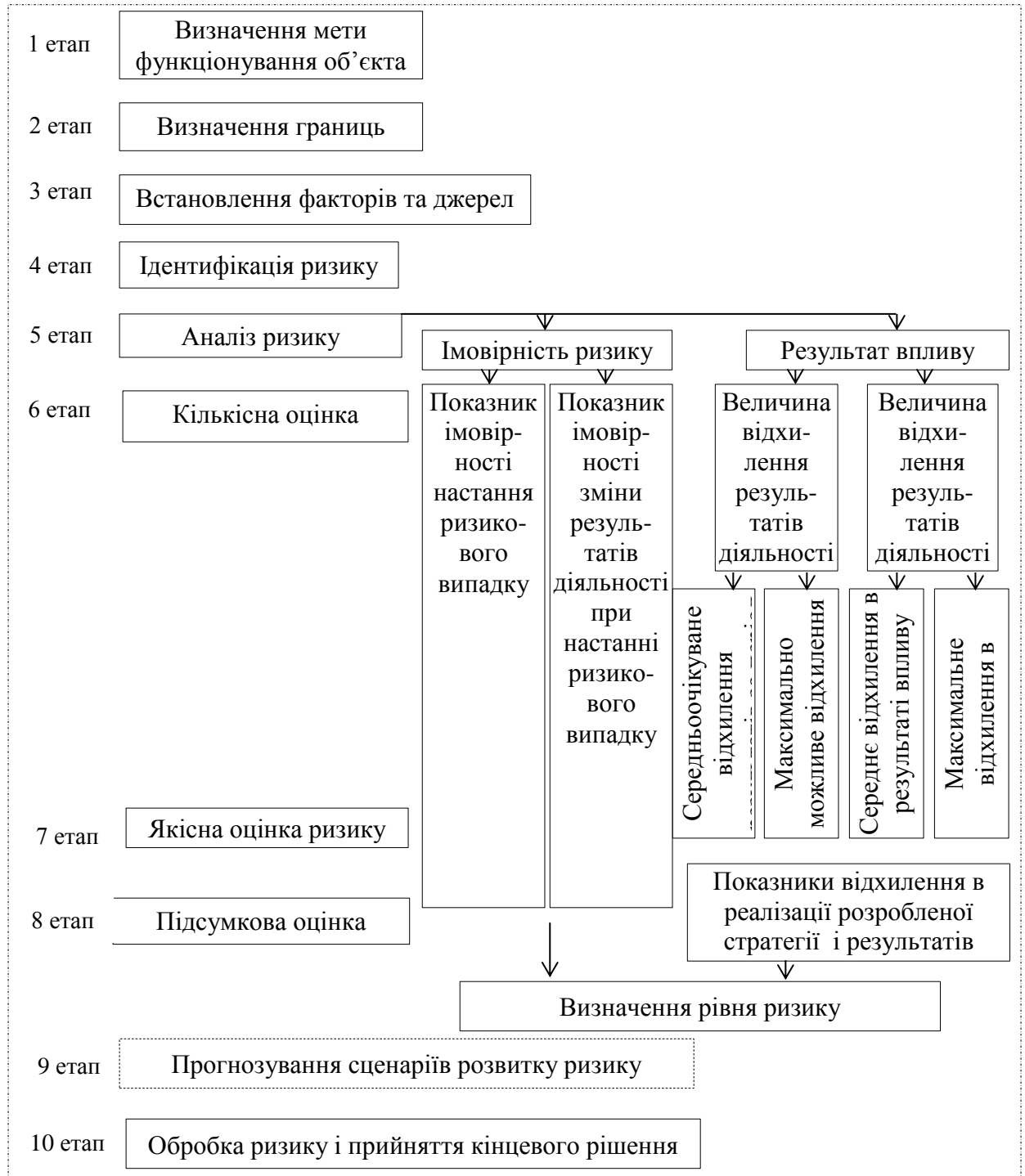

Рисунок 3.3 – Модель комплексної оцінки та управління ризиком [удосконалено автором на основі джерела 23]

Крім того, важливо встановити критерії ризику та визначити структуру аналізу ризиків, зосереджуючи увагу на фінансових аспектах, що можуть впливати на стан підприємства.

Наступним важливим кроком є чітке визначення меж ризику. Межі ризику можуть бути представлені юридичними особами, що обмежують рішення підприємства, часові рамки подій та ступінь ризику. Крім того, межі ризику можуть визначати самі рішення підприємства, обмежуючи окремі аспекти його діяльності.

На третьому етапі вибираються фактори ризику, вплив яких на діяльність підприємства потрібно мінімізувати. Головною метою оцінки ризику полягає в визначенні максимально прийняттого рівня ризику для конкретного випадку. Тому проводиться оцінка і аналіз обраних факторів, зосереджуючи увагу на фінансових ризиках, щоб визначити найбільш ефективні стратегії зменшення їх впливу.

Далі необхідно розпочати загальний аналіз ризиків, охоплюючи четвертий-восьмий етапи. Ідентифікація ризиків відбувається на четвертому етапі. На цьому етапі важливо детально розглянути яким чином, коли, і як можуть викликати порушення, погіршення, затримки або прискорення досягнення поставлених цілей. Якісний аналіз відповідає за ідентифікування усіх можливих ризиків, визначаючи чинники ризику та послідовність робіт, виконуючи які може виникнути ризик. Кількісний аналіз визначає розмір можливих збитків від різних підвидів ризиків, виявляючи причини, джерела ризику та розмір імовірних наслідків.

На п'ятому етапі проводиться аналітичне опрацювання ризику. З метою визначення ступеня ризику проводиться детальний аналіз показників ймовірності виникнення ризикової ситуації та всіх можливих наслідків, що можуть впливати з цього ризику. Аналіз включає у себе докладне вивчення показників, що визначають ймовірність події та оцінку всіх можливих наслідків цієї події.

Шостий і сьомий етапи включають в себе ретельний аналіз

різноманітних показників якісного та кількісного характеру. У ході цих етапів здійснюється докладне вивчення показників, що стосуються якісних характеристик ризикових ситуацій, а також здійснюється кількісний аналіз, враховуючи числові параметри ймовірності та масштабу можливих наслідків.

Задачею ретельної оцінки ризиків є виявлення основних аспектів, визначення ступеня загрози від їх впливу та глибоке вивчення факторів, що впливають на рівень ризиків, зокрема, фінансові аспекти, які можуть впливати на стійкість підприємства у змінних умовах.

Кількісний аналіз слугує доповненням якісної оцінки та надає детальний числовий контекст впливу ризику, визначаючи ймовірність витрат. З-поміж різноманітних методів оцінки ризику виділяються три основні групи: розрахунково-аналітичні, статистичні та методи експертних оцінок, кожна з яких розкриває аспекти фінансових ризиків у рамках оціночного процесу.

На восьмому етапі відбувається обстеження всіх аспектів ризику, проводять комплексну підсумкову оцінку. На цьому етапі визначається рівень ризику, а саме ймовірність настання випадку втрат і можливий обсяг збитків від нього. В аналізі враховуються два основних параметри для визначення ступеня ризику: висока ймовірність настання втрат підвищує загальний ризик, тоді як значний розмір можливих збитків також впливає на зростання рівня ризику.

На дев'ятому етапі, яким ми пропонуємо доповнити дану модель комплексної оцінки та управління ризиком, має відбуватися прогнозування сценаріїв розвитку ризику. Даний етап передбачає необхідність аналізу та оцінки можливих наслідків настання ризиків, надає можливість краще зрозуміти потенційний вплив ризиків на об'єкт управління та створити основу для розробки ефективних заходів щодо управління ризиками.

Останній етап, який становить завершальну стадію управління ризиками, включає в себе комплексну обробку ризиків та ухвалення остаточного рішення. На цьому етапі, важливо провести ідентифікацію

різних варіантів опрацювання ризиків, оцінити їх ефективність, а також розробити та виконати плани щодо їх управління. Другим етапом є прийняття окремого рішення стосовно рівня ризиків, що виникають. Додатково, важливо проводити систематичний моніторинг отриманих результатів на кожному етапі процесу оцінювання ризику.

Напрацьована модель оцінки ризиків представляє собою універсальну структуру, яку можна застосовувати для вивчення ризиків, які можуть або вже вплинули на фінансову стійкість підприємства.

Після проведення аналізу ризиків та визначення їх рівня настає момент вчасного реагування та розробки комплексу заходів для формування стратегії. Необхідно чітко визначити напрямок дій, спрямованих на мінімізацію впливу ризиків на фінансову стабільність.

1. Стратегія зменшення ризиків використовується для управління ситуаціями, де ризики мають достатній рівень контролю зі сторони підприємства. Ця стратегія націлена на зменшення впливу ризиків, їх імовірності або обох аспектів, щоб забезпечити оптимальний результат.

2. Стратегія мінімізації наслідків використовується негайно після виникнення ризикової ситуації. При розробці стратегічних цілей формулюються заходи, спрямовані на зменшення важкості наслідків виникнення ризикової події для діяльності підприємства.

3. Стратегія передання ризиків третій стороні, що є учасником економічних відносин, спрямована на передачу можливих збитків, пов'язаних із виникненням ризикового випадку, цій стороні. Проте важливо враховувати, що повна передача збитків є неможливою, оскільки завжди існує кінцевий ризик та пов'язана з ним група інших ризиків.

4. Стратегія прийняття ризику означає, що керівництво підприємства свідомо визнає й приймає на себе ризик, продовжуючи розвивати бізнес до того часу, поки збитки від можливих наслідків не призведуть до невідворотнього збитку. Такий підхід передбачає збалансований підрахунок ризиків і користі, і покладається на розсудливість у веденні ділової

діяльності при свідомому прийнятті можливих фінансових втрат.

5. Стратегія виключення ризику за допомогою завершення діяльності передбачає реалізацію заходів, спрямованих на завершення діяльності, яка пов'язана з високими ризиками, особливо у випадках, коли даний ризик може досить суттєво вплинути на загальну ефективність підприємства. Впровадження цієї стратегії вимагає відповідного рішення Ради директорів та здійснення конкретних заходів для припинення виробничих чи комерційних операцій, що належать до сфери підвищеного ризику.

6. Стратегія уникнення ризику виявляється дієвим засобом запобігання негативним наслідкам за допомогою розробки внутрішніх заходів, що цілковито усувають конкретний вид ризику. Вона передбачає ретельний аналіз і внутрішню модифікацію процесів та процедур, щоб уникнути можливого виникнення ризикових сценаріїв і забезпечити максимальний рівень внутрішньої стійкості до потенційно шкідливих факторів.

При врахуванні специфіки поняття фінансової безпеки необхідно відзначити, що не буває універсального стратегічного підходу реакції на ризику. Здійснюючи вибір методів управління та подолання ризиків слід враховувати конкретні ризикові сценарії, особливості господарської діяльності компанії, а також зовнішні та внутрішні умови її діяльності. Забезпечення безпеки повинно сприяти не лише подоланню ризиків, але й не перешкоджати досягненню стратегічних цілей підприємства на ринку.

Ураховуючи глобальний характер ризику у нинішніх умовах господарювання, необхідно брати його до уваги при встановленні стратегічних позицій діяльності підприємства. Це стає важливим етапом в управлінні, оскільки визначення стратегічних напрямків повинно базуватися на комплексному аналізі фінансових ризиків, що можуть виникнути внаслідок зовнішніх та внутрішніх факторів. Врахування цього аспекту сприяє ефективному формуванню стратегічного плану, спрямованого на мінімізацію можливих фінансових втрат та забезпечення стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Фінансові ризики є одним з основних факторів, які загрожують фінансовій безпеці підприємства. Тому для забезпечення фінансової безпеки підприємства необхідно постійно аналізувати фінансові ризики та розробляти заходи щодо їх мінімізації.

Фінансовий ризик розглядається як імовірність непередбачуваних фінансових втрат, які можуть виникнути у умовах, коли має місце невизначеність під час фінансової діяльності суб'єкта господарювання.

Результати здійсненого нами дослідження дозволяють зробити такі висновки.

1. Оцінка основних показників діяльності молочної компанії «Галичина» показала, що підприємство за наслідками своєї діяльності має позитивні результати. За показником виручки від реалізації продукції спостерігаємо суттєве зростання. Так, у 2022 р. значення показника перебувало на рівні 3175091,0 тис. грн., в той час як у 2020 р. він складав – 2043262,0 тис. грн. У відносних величинах дане збільшення складало 55,39%, що є доволі позитивним моментом. Одночасно з цим, зросли також і значення показника собівартості реалізованої продукції за досліджуваний період.

Валовий прибуток завдяки такій динаміці росту вищезазначених показників також збільшився. Причому його збільшення за період 2020-2022 рр. склало 82,28%. За показником чистого прибутку спостерігаємо значно скромніший позитивний результат. Так, у 2020 р. він складав 9061,0 тис. грн., а у 2022 р. – 10034,0 тис. грн. Позитивне відхилення склало у підсумку 10,74%. Така разюча різниця між показником валового і чистого прибутку зумовлена тим, що підприємство у ході своєї діяльності несе значні фінансові втрати.

2. За 2022 р. загальна вартість майна підприємства збільшилася на 204,1% порівняно з 2020 р. Це значне зростання, яке можна пояснити

декількома факторами, зокрема за досліджуваний період відбулося зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, що призвело до збільшення запасів товарно-матеріальних цінностей. Крім того, на нього повпливало зростання дебіторської заборгованості, яке було пов'язано з розширенням ринку збуту продукції. Вартість необоротних активів збільшилася на 318,1% у 2022 р. порівняно із 2020 р. Це найбільше зростання серед всіх аналізованих показників.

Проводячи оцінку складу коштів, що формують майно компанії, приходимо до висновку, що за досліджуваний період показник власного капіталу зазнав кардинальних змін та зріс у більше, ніж 13 разів. Безперечно зміна такого характеру характеризує роботу компанії як досить ефективну.

Із проведених розрахунків видно, що показник нерозподіленого прибутку у 2022 р. складав 459030,0 тис. грн., в той час як у 2020 р. він перебував на рівні 28404,0 тис. грн. Збільшення показника за досліджуваний період у відносних величинах становить 16 разів. Відносно позикових коштів, то тут варто зазначити, що відбулося їх збільшення. У 2022 р. показник перебував на рівні 57888,0 тис. грн., тоді як у 2020 р. – 20387,0 тис. грн. Сума збільшення складає 37501,0 тис. грн., або 2,8 разів.

3. На основі даних щодо відхилень показників ліквідності підприємства за 2020-2022 рр. варто зазначити, що ліквідність підприємства покращилася.

4. Щодо показників фінансової стійкості підприємства, то у 2022 р. порівняно з 2020 р. коефіцієнт автономії зріс майже у 7 разів. Це означає, що підприємство збільшило частку власних коштів у загальній сумі джерел фінансування усемеро. Відхилення у 0,291 пунктів є надзвичайно позитивним і свідчить про те, що підприємство має достатньо власних коштів для фінансування своєї діяльності, а також має значний фінансовий потенціал для подальшого розвитку.

Згідно з нормативними значеннями, значення коефіцієнта автономії має становити не менше 0,5. У нашому випадку значення коефіцієнта автономії підприємства становить 0,291, що наближається до норми, але все

ще є нижчим за неї. Відповідно, для забезпечення високої фінансової стійкості підприємству бажано збільшити частку власних коштів у загальній сумі джерел фінансування до 0,6-0,7.

Щодо коефіцієнта фінансової залежності, то він зменшився на 17,032 пунктів за досліджуваний період. Таким чином, підприємство зменшило частку позикових коштів у загальній сумі джерел фінансування на 82,7%. Дане відхилення є теж доволі позитивним і свідчить про те, що підприємство зменшує ризик фінансової нестійкості.

5. Загалом, аналіз показників оборотності оборотних активів свідчить про позитивний розвиток підприємства, зростання виручки та оборотних активів, що може бути покладено в основу успішної стратегії управління та розвитку бізнесу.

6. Ефективність функціонування компанії протягом розглянутого періоду, яка відображена в таблиці показників, свідчить про те, що підприємство працювало на задовільному рівні та приносило прибуток. Всі показники рентабельності відзначаються позитивними значеннями, і водночас вказують на невелику динаміку росту. Значення показника рентабельності продукції у 2022 р. було на рівні 1,33%, в той час як у 2020 р. його значення було лише на рівні 0,63%. Рентабельність продукції показує певне поліпшення у 2022 р., що свідчить про позитивні зміни в управлінні виробничим процесом та стратегії продажу.

7. Оцінка рівня фінансових ризиків дозволила також зробити окремі висновки.

Розуміння та управління ризиком пов'язаним із зниженням фінансової стабільності вимагає уважного аналізу структури капіталу підприємства та прийняття ефективних стратегій для забезпечення фінансової стабільності та стійкості. За розрахованими даними, динаміка структури капіталу підприємства за період 2020-2022 рр. характеризується збільшенням частки власного капіталу. У 2020 р. частка власного капіталу в загальній сумі капіталу становила 5,01%, а в 2022 р. – 34,10%. Це означає, що підприємство

стало менш залежним від позикових коштів. Паралельно з цим, відбулося зменшення частки позикових коштів, яка у загальній сумі капіталу зменшилась з 94,99% у 2020 р. до 65,90% у 2022 р. Це означає, що підприємство зменшило свої фінансові зобов'язання.

8. Оцінка ризику незбалансованої ліквідності, показала, що у 2022 році всі коефіцієнти ліквідності підприємства зросли порівняно із 2020 роком. Це означає, що підприємство має більшу кількість оборотних активів, які можуть бути перетворені в готівку протягом найближчого строку. Така динаміка показників ліквідності свідчить про те, що підприємство зміцнило свою фінансову стійкість. Збільшення всіх показників ліквідності є позитивним фактором, оскільки це знижує ризик незбалансованої ліквідності. Це означає, що підприємство має достатню кількість ліквідних активів для покриття своїх поточних зобов'язань.

9. Аналіз динаміки показників підприємства з позиції оцінки та виникнення інвестиційного ризику показав, що за досліджуваний період відбулися певні зміни. За обчисленими даними, динаміка показників підприємства за період 2020-2022 рр. характеризується наступними тенденціями. Так, спостерігаємо зниження обсягу капітальних інвестицій. У 2022 р. обсяг капітальних інвестицій підприємства становив лише 1256 тис. грн, що на 92% менше, ніж у 2020 р. Стосовно показників чистого доходу від реалізації та собівартості, то тут спостерігається їх позитивна динаміка за три роки.

Також, відбулося зменшення показника сукупних доходів. У 2022 р. сукупні доходи підприємства становили 52048 тис. грн, що на 26,5% менше, ніж у 2020 р. На противагу їм, сукупні витрати навпаки збільшились за цей же період. У 2022 р. сукупні витрати підприємства становили 861519 тис. грн, що на 65,1% більше, ніж у 2020 р.

Таким чином, зниження обсягу капітальних інвестицій у 2022 р. може призвести до зниження конкурентоспроможності підприємства, оскільки воно не зможе впроваджувати нові технології та обладнання. Це може

негативно позначитися на обсягах реалізації продукції, товарів, робіт, послуг та прибутку підприємства.

У цілому, динаміка показників підприємства є позитивною. Однак, підприємству необхідно уважно стежити за рівнем інвестиційного ризику та вжити заходів щодо його зниження.

10. Інфляційний ризик визначається можливістю знецінення реальної вартості капіталу підприємства та очікуваних доходів від здійснення фінансових операцій при наявності інфляції. За досліджувані роки проведено аналіз реальних грошових потоків підприємства з врахуванням індексу інфляції, що дозволило оцінити вплив інфляційних процесів на фінансові показники компанії.

При оцінці показників інфляційного фінансового ризику варто зазначити, що показники визначені у порівняльних цінах розраховувались з допомогою коригування реальних показників на рівень інфляції за відповідний рік. Відповідно, індекс інфляції у 2020 р. був на рівні 5%, у 2021 р. на рівні – 7%, а у 2022 р. – 26,6%. Отже, з опрацьованих даних можемо бачити, що виходячи із реальних даних по активах та грошових потоках при порівнянні показників 2022 р. та 2021 р. сума активів збільшилась не на 555714,0 тис. грн., як відображено у діючих цінах, а на 837191,3 тис. грн. одночасно з цим відбулося зменшення сукупних доходів на 20295,5 тис. грн., або на 7,01%, та збільшення сукупних витрат на 76,05%.

З метою зниження інфляційного фінансового ризику компанії необхідно забезпечити контроль за зростанням цін на сировину, матеріали та інші витрати. Це можна зробити за рахунок укладання довгострокових контрактів з постачальниками на постачання сировини, матеріалів та інших витрат за фіксованими цінами, а також використання ф'ючерсних контрактів для хеджування цінових ризиків.

Крім того, доцільно було б за допомогою оптимізації виробничих процесів знизити собівартість продукції. Також, варто було б знизити рівень позикового фінансування. Це дозволить підприємству зменшити витрати на

обслуговування позикових зобов'язань.

Реалізація цих заходів дозволить підприємству підвищити свою фінансову стійкість та зменшити ризик погіршення фінансового стану внаслідок зростання інфляції.

11. В частині напрямів вдосконалення необхідно зазначити, що страхування фінансових ризиків представляє собою широко застосовуваний метод управління ризиками в розвинених країнах. Однак, варто відзначити, що цей метод входить до категорії досить складних і проблематичних видів страхування. Об'єктом майнового страхування є саме фінансові ризики, а відповідно до законодавства України, зокрема, Закону "Про страхування", страхування фінансових ризиків є добровільним видом страхування.

Підкреслюючи фінансові ризики, важливо враховувати їхні можливі впливи на фінансовий стан та визначити стратегії для мінімізації цих ризиків. Нами була удосконалена модель комплексної оцінки та управління ризиком. Зокрема, на дев'ятому етапі, яким ми пропонуємо доповнити дану модель комплексної оцінки та управління ризиком, має відбуватися прогнозування сценаріїв розвитку ризику. Цей етап передбачає необхідність аналізу та оцінки можливих наслідків настання ризиків, надає можливість краще зрозуміти потенційний вплив ризиків на об'єкт управління та створити основу для розробки ефективних заходів щодо управління ризиками.

Здійснюючи вибір методів управління та подолання ризиків слід враховувати конкретні ризикові сценарії, особливості господарської діяльності компанії, а також зовнішні та внутрішні умови її діяльності. Забезпечення безпеки повинно сприяти не лише подоланню ризиків, але й не перешкоджати досягненню стратегічних цілей підприємства на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Астахова І. Е., Караченцева І. О., Кметик Л. М. Управління фінансовими ризиками. *Актуальні питання розвитку фінансів, обліку і аудиту*. 2011. № 3. С. 43-46.
2. Бабенко В. Г. Страхування фінансових ризиків як механізм надання гарантій суб'єктам підприємницької діяльності: автореф. дис. . канд. екон. наук: спец. 08.00.08 / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2007. 21 с.
3. Бездітко О. Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. №3. С. 43-49.
4. Борисова Т. М. Теоретичні аспекти управління ризиком на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 7 (49). С. 116–121.
5. Булигіна А. С. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Матер. ІІ всеукраїнської науково- практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених, присвяченої 50-річчю створення факультету управління та бізнесу ХНАДУ (26 жовтня 2016 року)*. Харків, ХНАДУ, 2016. С. 622-624.
6. Гапонюк О. І., Сірмамійх І. В. Формування загальної політики з управління фінансовими ризиками на підприємстві. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*, (33). 2017. С. 82-87.
7. Гнип Н.О. Система планування і нейтралізації ризиків в механізмі управління фінансовим потенціалом підприємства. *Теорія та практика державного управління*. Х.: Вид-во НАДУ «Магістр», 2010. №1. С. 317-321.
8. Горго І. О. Моделювання ризику при прийнятті управлінських рішень. *Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал*. 2018. № 4. С. 74-81.
9. Гуріна О. В., Корнева Н. О. Управління фінансовими ризиками:

- навчальний посібник. Миколаїв: видавець Румянцева Г. В., 2022. 359 с.
10. Дерменжі Д. Ф. Визначення сутності фінансових ризиків та основних методів їх оцінки в умовах нестабільної ринкової економіки. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 25. С. 71-74.
  11. Дзюбко М. Ю. Методи аналізу фінансових ризиків суб'єктів господарювання. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. № 1. С. 99-102.
  12. Диба М. І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 635. С. 22-28.
  13. Євтушенко Г. В., Тимків Н. Я., Шешеня А. А. Особливості управління ризиками в аграрному секторі економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 17. С. 49-52.
  14. Жихор О. Б., Балясна Ю. С. Управління фінансовими ризиками та методи їх нейтралізації на підприємстві. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2011. Вип. 2. С. 149–153.
  15. Загорельська Т. Ю. Управління фінансовими ризиками на рівні підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009, № 3, Т. 1. С. 168-173.
  16. Закревський М. Ю. Управління фінансовими ризиками підприємств та напрямки їх зниження. *Україна у міжнародних економічних відносинах в умовах інтеграційних процесів: стан, виклики та перспективи розвитку: збірник тез VII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції / за заг. ред. А.О. Линдюка, Р.Д. Федіва*. Дубляни, 2023. С. 140-142.
  17. Землячова О. А., Савочка Л. С. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2012. № 3. С. 50–57.
  18. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: навчальний посібник. 2-ге вид., доп.

- перероб. К.: ЦУЛ, 2004. 220 с.
19. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент. Навч. посіб. 2008. 483 с.
  20. Корж Н.В. Методи управління фінансовими ризиками. *Траєкторія науки. Міжнародний науковий електронний журнал*. № 10, Т. 2. 2016. С.1.1-1.6.
  21. Кравченко І.В. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2022. 256 с.
  22. Куцик П. О., Васильців Т. Г., Сороківський В. М., Стефаняк В. І. Управління фінансовими ризиками: навч. посіб. Львів : Растр-7. 2016. 318 с.
  23. Лаврентієва Л., Анісімова О. Стратегічні підходи в управлінні ризиками та їх вплив на економічну безпеку підприємства. *Journal of modern Science*. С. 127-144.
  24. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
  25. Литовченко О. Ю. Підходи до ідентифікації та оцінки фінансових ризиків підприємства. *Економіка та суспільство*. 2018. № 16. С. 389-404.
  26. Матвійчук А. В. Аналіз і управління економічним ризиком: навч. посіб. Київ : ЦНЛ. 2005. 224 с.
  27. Нечипоренко А. В. Особливості управління фінансовими ризиками підприємства в умовах трансформаційних змін. *Економічний вісник університету* № 56. 2023. С. 200-206.
  28. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8361>
  29. Орлик О. В. Фінансові ризики в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Науково-виробничий журнал «Інноваційна Економіка»*. 2016. № 5-6. С. 218-223.
  30. Письменна Т. Теоретичні основи управління фінансовими ризиками підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного*

- університету. Економічні науки. № 28: 2015. С. 100-106.*
31. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник. 6. вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2006. 552 с.
  32. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: Підручник. К.: КНЕУ, 2005. 536 с.
  33. Портоварас Т. Методологічні аспекти аналізу фінансових ризиків як інструменту управління ними. *Світ фінансів. № 3 (56). 2018. С. 128-140.*
  34. Проскура В.Ф., Білак Р.Г. Методологічні підходи до управління ризиками. *Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове видання. № 9. 2017. С. 599-607.*
  35. Томашук І. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство. 2022. №39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64>*
  36. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
  37. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
  38. Шаранов Р. Алгоритм антикризового управління підприємства. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. № 6 (39). 2021. С. 288-296.*
  39. Шишкіна О. В. Термінологічні проблеми пізнання природи фінансового ризику. *Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. 1 (17). С. 253-264.*
  40. Шишкіна О., Журман С. Систематизація наукових підходів до розуміння природи ризику. *Проблеми і перспективи економіки та управління. 2018. № 3 (15). С. 155-163.*
  41. Шура Н. О. Практика оцінки та зменшення фінансових ризиків у діяльності публічних акціонерних товариств. *Агросвіт. 2016. № 11. С. 29-37.*

